

DOMOVINA

in KMETSKE LIST

Upravništvo in uredništvo »DOMOVINE«, Ljubljana, Papičinja ulica št. 5, II. nad., telefoni 31-22 do 31-26
Račun Poštne hranilnice, podruž. v Ljubljani št. 10.711

Izhaja vsak teden

Naročnina za tuzemstvo: četrtno 6.— L, polletno 12.— L, celoletno 24.— L — Posamezna številka 60 cent.

PREGLED VOJNIH DOGODKOV

Preteklo sredo, na praznik 8. t. m. je maršal Badoglio objavil po radiu, da je Italija kapitulirala. V petek zvečer je nato izpregovoril Vodja Adolf Hitler, ki je po radiu obvestil svoj narod o razvoju dogodkov in o storjenih ukrepih. Govor objavljamo v celoti. Zdaj se razvijajo zgodovinsko važni dogodki, od katerih sta po svetu posebno odjeknila dva: da so nemške čete zasedle Rim in da je Mussolini spet na svobodi in v nemškem varstvu. Nemška vojna poročila zadnjih dni nam povedo naslednje podrobnosti:

Izdajalska Badoglijeva vlada je v zadnjih tednih za pripravo svojega odpada zbrala okoli Rima močne vojske sile. Mesto samo je postavila v obrambni položaj proti izven Rima stoječim nemškim četam. Kot utemeljitev je navedla nevarnost sovražnega izkrcanja zapadno od Rima.

Po kapitulaciji Italije dne 8. septembra zvečer so se za Rim razvili boji med nemškimi in italijanskimi četami. Nemški vrhovni poveljnik južne vojske maršal Kesselring je pritegnil ojačenja uvedel napad na Rim in stavil poveljniku ultimatum.

Pod tem pritiskom je italijanski poveljnik v Rimu v okrožju 50 km kapituliral. Razorožitev italijanskih čet je v teku. Združenje z nemško armado v prostoru Neaplja in Salerno vzpostavljeno. Varstvo Vatikanskega mesta bo prevzela nemška oborožena sila.

V gornji Italiji je maršal Rommel z divizijami svoje bojne skupine po kratki, toda od naših čet zelo ogorčeno vojevali borbi prisilil italijanske oddelke h kapitulaciji. Ceste in železnice, ki vodijo s Koroškega in Tirolskega v severno Italijo so neporušene v naših rokah. Ligurska obala z Genova in Spezio je bila zasedena. Dolina Aduze in mesta na področju Bologne, Verone in Cremona so bila očiščena. Trieste je bil po kratki borbi zavzet. Nad 90.000 Italijanov je bilo samo tam razoroženih.

V južni Franciji je IV. italijanska armada brez incidentov izročila svoje orožje četam maršala v Rundstetta. Francoska obala od Toulona do Mentona je od nas zasedena.

Na Balkanu se je glavnina italijanskih poveljnikov z razumevanjem podredila zahtevam nemškega vrhovnega poveljstva maršala v. Weichsa Divizije italijanske vzhodne skupine v Tirani in XI. italijanske armade v Atenah so večinoma že položile orožje. V Egejskem morju se nahajajoče italijanske vojne in trgovske ladje so bile prevzete od nemške vojne mornarice. Dosej italijanska letališča in najvažnejša pristanišča na Jadranu so zasedena. Samo v povsem oasmišenih primerih so še boji v teku. Mnogi so primeri, da se italijanski oddelki povsod pridružijo nemški vojski, da bi nadaljevali vojno.

S tem je izdaja, kakršne v zgodovini ni zlepa najti večje in zavratnejše, padla na izdajalce nazaj. Italijanska oborožena sila ne obstoji več, kar pa bo obstajalo večno, je zaničevanje sveta za izdajalce.

V Novorosijsku so oddelki vojske in mornarice v osredotočenem napadu uničili nadaljnje oddelke izkrcanih sovražnih čet. Sovjeti so imeli velike in krvave izgube. Zajetih je bilo več sto ujetnikov.

Na južnem in srednjem odseku vzhodnega bojišča se nadaljujejo ogorčeni boji. V protinapadih so bili na številnih krajih prehodni uspehi Sovjetov izpodbiti.

Na področju Salerno se v severnem odseku nadaljujejo lastni napadi in je bil sovražnik po ogorčeni obrambi vržen nazaj na mesto in obalni pas. Južnovzhodno od Salerno je poskušal sovražnik razširiti svoje mostišče in prodreti višinske postojanke vzhodno od obalne nižine. Boji so še v teku. Pri tem je tankovska divizija do 11. septembra ujela 26 oficirjev in 1400 mož

FÜHRER SVOJEMU NARODU

»Zaradi tega sem po svoji dolžnosti odredil vse ukrepe, ki so mogli biti storjeni, da bi se Nemčija obvarovala pred usodo, kakršno so maršal Badoglio in njegovi ljudje pripravili ne le Duceju in italijanskemu narodu, temveč so hoteli v njo pahiti tudi Nemčijo.«

Führerjev glavni stan, 10. sept. Führer je imel v petek zvečer iz svojega glavnega stana na nemški narod naslednji nagovor, ki so ga prenašale vse oddajne postaje:

Oproščen težkega bremena že dolgo nas težečega pričakovanja smatram, da je prišel sedaj trenutek, ko zopet lahko govorim nemškemu narodu, ne da bi se moral pred seboj ali pred javnostjo zatekati k lažem. Zlom Italije, ki je nastopil, se je mogel že davno pričakovati, ne zaradi manjkanja primernih italijanskih možnosti za uspešnejšo obrambo ali zaradi izostanka potrebne nemške pomoči, temveč zaradi odpovedi ali boljše zaradi pomanjkanja volje onih elementov, ki so sedaj za zaključek svoje načrtne sabotaže povzročili kapitulacijo. Kajti samo to, za čimer so ti možje že leta stremeli, je bilo sedaj izvršeno: prehod italijanskega državnega vodstva od z Italijo zvezanega Reicha k skupnemu sovražniku.

Ko sta Anglija in Francija v septembru leta 1939 napovedali Nemčiji vojno, bi bila Italija na osnovi pogodb prisiljena, da se takoj solidarizira z Nemčijo. Ta solidarnost pri tem ni temeljila samo na določbah pogodbe, temveč tudi na usodi, ki so jo sovražniki za bodočnost namenili tako Nemčiji kakor Italiji.

Mussolinijeva volja

Znano je, da je bil Mussolini trdno odločen odrediti v Italiji — v skladu s pogodbami — takojšnjo mobilizacijo. Iste sile, ki so sedaj povzročile kapitulacijo, so uspele v avgustu 1939, da so preprečile vstop Italije v vojno. Kot vodja namškega naroda sem moral imeti razumevanje za te izredne notranje težkoče Duceja. Zaradi tega nisem niti takrat, niti kasneje silił Italije k izpolnitvi zavezniških dolžnosti. Nasprotno, pustil sem italijanski vladi proste roke, da sploh ne vstopi v vojno, ako pa vstopi, da stori to v trenutku, ki je njej ugoden in ki ga je lahko popolnoma svobodno določila. V juniju 1940 se je Mussoliniju posrečilo ustvariti notranje pogoje za pristop Italije ob stran Reicha.

Borba na Poljskem je bila v tem času prav tako že odločena kakor ona na Norveškem in ona proti Franciji in proti z njo zvezanim angleškim armadam na celini. Kljub temu sem

moral biti Duceju hvaležen za njegov pristop, o katerem mi je bilo znano, da je bil izveden kljub izrednim težkočam v notranjosti, ne proti italijanskemu narodu, temveč samo proti gotovim krogom. Od tega časa sta stali Nemčija in Italija skupno v borbi; na mnogih bojiščih se je skupno prelivala kri; ni bilo sekunde, da bi z Ducejem dvomila, da bo izid te borbe odločen za biti in nebiti naših narodov. Zaradi tega je Nemčija, ki je bila sama v najtežjem boju, pomagala svojemu zavezniku do skrajnih mej možnosti.

Delo maršala Rommela

Mnoge ponudbe za našo podporo so vojaški oblastniki Italije takoj od začetka naprej ali sploh odklanjali, ali jih sprejemali pod pogoji, ki so bili neizpolnivi. Ob primernem času bodo javnosti podane osnove, s katerih bo razvidno, kaj vse je Nemčija v skupni usodni borbi prispevala za svojega zaveznika in bila pripravljena prispevati tudi dalje. Nemški vojak sam pa je tudi na teh skupnih bojiščih pokazal za držanje, ki ga povsod odlikuje, kajti brez njegovega posega bi bila severna Afrika izgubljena za Italijo že v zimi 1940-41. Ime maršala Rommela je za večne čase združeno s tem nemškim delom. Ko se je spomladi 1941 Nemčija odločila Italiji pomagati na Balkanu, tega ni storila, da bi izvedla kake lastne namere, temveč le, da bi priskočila na pomoč zavezniku in odstranila nevarnost, ki je bila sprožena po njegovem postopanju in ki je naravno ogražala tudi Nemčijo. Nemčija je doprinesla te žrtve skoraj v istem trenutku, ko je imela zaradi vsako ura pričakovanega boljševiškega velikega napada proti vsej Evropi več ko dovolj lastnih skrbi. Kri številnih rojakov je zapečatila zavezniško zvestobo nemškega naroda.

Nemški Reich in jaz kot njegov vodja pa smo mogli tako postopati samo v zavesti dejstva, da je stal na čelu italijanskega naroda eden najpomembnejših mož, ki jih je rodila novejša doba, največji sin italijanske zemlje po propadu antičnega sveta. Njegova brezpogojna zvestoba je dajala skupni zvezi pogoj za uspešen obstanek. Njegovo odstranitev, prizadejane mu ne-

Nadaljevanje na II. strani

sovražnih čet, uničila pa 58 po večini težkih tankov ter zaplenila številno težko in lahko orožje. Nemška bojna in borbena letala so v luci Salerno potopila dve veliki trgovski ladji in eno torpedovko, poškodovala pa več vojnih in trgovskih ladij, deloma hudo, in dosegla bombne zadetke sredi izkrcavanja. Brzi čolni so potopili 10.000 tonsko prevozno ladjo za čete.

Na morju med Korziko in Elbo so hitra nemška bojna letala potopila sovražni rušilec. — Spremljevalne enote nemškega konvoja so potopile tri italijanske brze čolne, ki so poskušali napasti nemški konvoj.

Razorožitev ital. Badoglijeve armade je v bistvu končana. Število razoroženih vojakov presega že pol milijona mož. V Italiji, v južni Franciji in na Balkanu je v zadnjih dneh vedno več oddelkov italijanske vojske, zlasti pa odredi fašistične milice, izrazilo svojo pripravljenost, da nadaljujejo borbo na strani Nemčije.

Ti oddelki se deloma že uporabljajo za varnostno službo. Pri tem so skupno z nemškimi četami zavrtili v severnovzhodni Italiji napade uporniških tolp.

Vsa vzhodna obala Jadranskega morja z vojno luko Puljem je sedaj v nemški posesti. Tudi na odseku Mentone - Genova so nemške čete na obali Ligurskega morja.

Potem, ko je bil že pred dnevi kljub močnemu odporu Badoglijevih čet zavzet predor pod Monte Cenisom v zanosnem napadu, so nemške čete dne 11. septembra zasedle tudi prelaz in gostinec Malega sv. Bernarda.

Kakor je bilo objavljeno že s posebnim poročilom, so nemški padalci, pripadniki varnostne službe in SS oddelkov izvršili udar za osvoboditev Mussolinija, ki so ga imeli ujetega Badoglijevi pristaši. Udar je uspel. Duce je na svobodi. Od Badoglijeve vlade sklenjena izročitev Anglo-Američanom je s tem preprečena.

častne žalitve bodo bodoče generacije italijanskega naroda občutile kot največjo sramoto.

Zadnji trenutki za državni udar

Zadnji trenutek, ki je sprožil že davno sklenjeni državni udar, je bila Ducejeva zahteva po razširjenih pooblastilih za uspešno vodstvo vojne. Najstrožji ukrepi proti odkritim in skritim saboterjem vojevanja, proti nazadnjaškim sovražnikom socialne pravičnosti in s tem odporne sile italijanske narodne skupnosti, naj bi služili temu cilju. Mussolini je hotel še v zadnji minuti izločiti zahrbtnje sovražnike italijanskega naroda v borbi za biti ali ne biti, da bi zagotovil bodočnost Italije. Razumljiva je bolelost, ki sem jo občutil osebno spriču v zgodovini edinstvene krivice, storjene temu možu, in nevrednega ravnjanja, katero je pahnilo na raven običajnega zlikovca njega, ki je preko 20 let živel samo skrbi za svoj narod.

Bil sem in sem srečen, da smem tega velikega in zvestega moža imenovati svojega prijatelja. Nikdar nisem bil vajen spreminjati svoje prepričanje od primera do primera, ali pa ga zatajiti. Mnenja sem, da je kljub raznim nasprotnim naziranjem tudi v življenju narodov, prav tako kakor med posamezniki, zvestoba nenadomestljiva vrednota, brez katere bi se človeška družba zamajala in bi se morale prej ali slej zrušiti njene organizacije. Kljub temu so tudi po tem sramotnem dogodku nemške čete na Siciliji, nemški letalci, možje s podmornic, brzih čolnov, transportnih ladij vseh vrst itd. na kopnem, v zraku in na morju storili svojo dolžnost v najvišji meri. Iz razlogov taktične smotrnosti lahko sovražnik to zamolči, zanamci pa bodo enkrat ugotovili, da so bile po tem času z izjemo nekaterih vrlih italijanskih oddelkov samo nemške čete one, ki so s svojo krvjo branile ne le Nemški Reich, temveč tudi italijansko zemljo.

Sramoten prelom zavezništva

Italijansko državno vodstvo lahko opravičuje s kakršnimi koli razlogi svoj sklep, prelomiti zavezništvo in se izločiti iz vojne, s tem pa napraviti Italijo še tem bolj za bojišče. Lahko slika to kot nujnost, nikdar pa ne bo moglo najti opravičila za dejstvo, da se je to zgodilo, ne da bi zaveznika poprej vsaj obvestili.

A ne samo to. Isti dan, ko je maršal Badoglio podpisal pogodbo o premirju, je povabil k sebi nemškega odpravnika poslov v Rimu in mu

zagotovil, da on, neki maršal Badoglio, Nemčije ne bo nikdar izdal, da mu mora zaupati in da bo z dejanji pokazal, da je vreden tega zaupanja, zlasti pa, da Italija ne namerava kapitulirati. Še na dan kapitulacije same je poklical kralj nemškega odpravnika poslov in mu prav tako izrecno zadržal, da Italija ne bo nikdar kapitulirala, temveč da je odločena zvesto stati ob naši strani, zvezana z Nemčijo na življenje in smrt. Da, še eno uro po razglasitvi izdaje, je izjavil italijanski generalštabni šef Roata našemu vojaškemu pooblaščenca, da je ta vest grda laž in angleška propagandna raca. V istem času je zagotavljal zastopnik italijanskega zunanega ministrstva, da je ta vest le tipična britanska prevara, ki jo mora razkrinkati. 15 minut kasneje je moral priznati, da je zadeva seveda točna in da je Italija res izstopila iz vojne.

V očeh demokratskih vojnih hujskačev in v očeh današnjih italijanskih vladnih mož je morda ta postopek sijajen primer taktično spretno državniške umetnosti. Zgodovina bo nekdaj sodila drugače in pokolenja Italije se bodo sramovala, da je bila taktika uporabljena proti zavezniškemu prijatelju, ki je s krvjo in žrtvami vseh vrst izpolnil svojo dolžnost bolj kakor samo po črkah pogodbe.

Rojaki! Že dve leti sem imel priliko opazovati naraščajoči vpliv teh tudi napram socialnim nalogam Italije odklonilno nastrojenih krogov; po zrušitvi Duceja zato ni bil mogoč noben dvom o pravem namenu spremembe režima.

Zaradi tega sem po svoji dolžnosti odredil vse ukrepe, ki so mogli biti storjeni, da bi se Nemčija obvarovala pred usodo, kakršno so maršal Badoglio in njegovi ljudje pripravili ne le Duceju in italijanskemu narodu, temveč so hoteli v njo pahniti tudi Nemčijo.

Interesi narodnega vojevanja nemškega naroda so za nas prav tako sveti kakor obvezujoči. Mi vsi vemo, da bo v tej neusmiljeni borbi po željah naših sovražnikov premaganec uničen, dočim bodo ostale možnosti življenja samo zmagovalcu. Mi bomo zato s trdno odločnostjo v velikem in malem vedno posegali po ukrepih, ki bodo porušili nade naših nasprotnikov. Pa tudi mnogi čast ljubeci Italijani so se sedaj še prav celo izjavili za nerazdružno povezane s sedanjim bojem obeh narodov.

Izpadek Italije pomeni vojaško le malo, kajti borbo v vsej deželi so že nekaj mesecev nosile in vzdrževale v prvi vrsti nemške čete. To borbo bomo sedaj nadaljevali oproščeni vseh obtežujočih ovir.

„Vse razloge imamo, da zaupamo v sebe“

Otročji je poskus mednarodnega plutokratskega kompleta zlomiti nemški odpor kakor v Italiji. Oni zamenjujejo v tem primeru nemški narod z nekim drugim. Upanje, da bodo naši med njim izdajalca kakor v Italiji, počiva na popolnem nepoznavanju bistva narodnosocialistične države. Njihova vera, da bodo tudi v Nemčiji mogli pripraviti kar 25. julij, počiva na temeljni zmoti, v kateri se nahajajo tako glede zadržanja mojih političnih soborcev, mojih maršalov, admiralov in generalov. Bolj ko kdaj do zdaj se kaže ob tem naklepu vprav nemško vodstvo kot fanatično sklenjena skupnost. Vsaka stiska nas bo le še okrepila v naši odločnosti. Zasebno življenje je pri tem za mene itak že davno prenehalo. Jaz delam v spoznanju in v zavesti dolžnosti, da bi s svojim prispevkom zagotovil življenje mojega naroda za bodoča pokolenja. Da imam pravico brezpogojno verovati v ta uspeh, ni utemeljeno samo v moji lastni življenjski poti, temveč v dvigu in razvoju našega naroda.

Leta 1939. smo morali sami in osamljeni sprejeti vojne napovedi svojih nasprotnikov. Ravnanje smo se po naukih Clausewitzja, da je junaki odpor v vsakih okoliščinah boljši od bojazljive predaje. Zato sem tudi že 1. septembra 1939 v državnem zboru izjavil, da ne bosta mogla ukloniti nemškega naroda niti čas, niti sila crožja. Od takrat je bil v prvi vrsti po naši lastni moči sovražnih potisnjen deloma več ko 1000 km stran od nemške meje. Samo po zračni poti more terorizirati nemško domovino. Toda tudi tukaj so v teku tehnični in organizatorični ukrepi, da bodo ne le njegovi teroristični napadi dokončno zlomljeni, temveč povrnjeni z drugimi in bolj učinkovitimi sredstvi. Taktične nujnosti nas lahko silijo, da v tej orjaški borbi za usodo tu ali tam, na tej ali oni fronti kaj opustimo ali se umaknemo posebnim ogražanjem. Nikdar pa se ne bo zlomil jekleni obroč, ki štiti Reich, skovan od nemške domovine in vzdrževan po junaštvu in krvi naših vojakov. Prav v tem času pričakujem, da bo narod z zagrizeno žilavostjo storil svojo dolžnost na vseh področjih te orjaške borbe. Vse razloge ima, da zaupa v sebe.

Stranka mora biti v tem pogledu za zgled. Domovina sme s ponosom gledati na njena dela, kako so njeni člani vedno na novo opravičali svojo dolžnost s heroičnim žrtvovanjem krvi in pod najtežjimi pogoji. Fronta pa naj se v urah trpljenja pri skoraj nadčloveških zahtevah mnogih tednov in mesecev spominja svoje domovine, ki je danes prav tako postala vojujoča se fronta, le da najde tu izpolnitev junaštva starčkov in dečkov, mater, žen in deklet. Sveta dolžnost vsakega vojaka je zato, da še bolj ko doslej izpričuje najvišjo vztrajnost in stori vse, kar borba zahteva. Nemški narod še nikdar v zgodovini ni bil z večjo upravičenostjo ponosen na sebe, kakor v tem najsilnejšem spopadu vseh časov. Ob tej volji in ob tem delu se bodo razbili vsi poskusi, pripraviti tudi Nemčiji usodo zasužnjene naroda. Naj se zaveda vsak Nемец, kjer koli stoji, da zavisijo od njegovega nastopa in njegove požrtvovalnosti obstanek našega naroda, usoda in bodočnost novih generacij.

Zaradi tega se nemškemu ljudstvu, možem in ženam v domovini, vojakom na fronti, z besedami niti ne morem zahvaliti za to, kar store, kar voljno prenašajo in potrpežljivo vzdrže. To zahvalo bodo izrekla bodoča pokolenja, ki bodo spoznala, da je njihovo svobodno in socialno zagotovljeno življenje sad žrtve našega časa. Jaz sam sem neizmerno ponosen, da smem biti vodja tega naroda in sem bogu hvaležen za vsako uro, ki mi jo podari, da morem s svojim delom uspešno voditi najsilnejšo borbo naše zgodovine.

Ukrepi za zaščito nemških interesov spriču dogodka v Italiji so zelo trdi. V kolikor se nanašajo na Italijo, poteka jo že sedaj načrtno in uspešno. Primer izdaje Jugoslavije nam je že poprej dal zdravilno in dragoceno spoznanje. Usoda Italije same pa naj bo za vse tudi nauk, da moramo tudi v urah največje sile in najbolj grenke stiske ostati zvesti zapovedi narodne časti, ostali zvesti zavezniškom in z vernim srcem izpolnjevati, kar narekuje dolžnost. Narodu, ki prestane te preizkušnje pred Previdnostjo, bo naklonil na keneu Vsemogočni kot plačilo levorjev vence zmage in s tem nagrado življenja.

To pa mora biti in bo tudi v vsakem primeru Nemčija!

Slovinci

Vodja Velikonemškega Reicha je izdal, prišljen po podlem izdajstvu italijanske kraljeve hiše in maršala Badoglia, nemški vojski ukaz, v obrambo Evrope in v varstvo Reicha vzeti Vašo domovino v svoje močno varstvo.

Stavljam Vam vsem poziv, ohranite red in mir in ne zapustite Vaših delovnih mest.

Nobenemu se ne bo pripetilo gorje, ako se bo pokoraval potrebnim naredbam.

Vsakdo mora iti za svojim poslom.

Javna prometna sredstva so naprej v pogonu. V obratih se dela naprej.

Prepoved izhoda od 20. ure do 6. ure ostane v veljavi.

Prepoved vožnje s kolesi velja dalje.

Določila zračne obrambe se morajo izvesti najtočneje!

Ropanje se kaznuje s smrtjo.

Varnostni organi so odgovorni za mir in red.

Pokoravajte se torej naredbam vojaških službenih mest!

Tako služite najbolje Vaši domovini in se obvarujete pred hudim.

Ljubljana, 10. septembra 1943.

Poveljnik nemških vojnih odredov:

GENERAL RAAPKE, s r.

Dodatna naredba mestnega poveljnika

1. Kdor je še v posesi orožja kakršne koli vrste, ali si je pridobil orožje od italijanskih oboroženih sil, ga mora nmudoma oddati na mestnem poveljništvu

Tomanova ulica št. 8.

2. Zbiranje več kot 5 (pet) oseb na javnih cestah in trgih je do nadaljnjega prepovedano.

3. Za zborovanja vsake vrste v zaprtih prostorih je potrebno dovoljenje mestnega komandanta.

4. Poslušanje drugih radijskih oddajnih postaj kakor nemških in hrvatskih se kaznuje s smrtjo.

5. Razširjanje neresničnih vesti in letakov vsake vrste, prav tako mazanje sten in hodnikov je prepovedano.

***

Nadaljnji razglasi mestnega poveljnika

Vse še v mestu se nahajajoče se častnike, podčastnike in vojake italijanske oborožene sile z izjemo onih, ki spadajo pod poveljstvo g. generala Nichiarellija, se pozivajo, da se tokom 48 ur zglase v vojašnici Principe di Piemonte v Ljubljani, Poljanska cesta. Če se temu pozivu ne odzovejo, bodo najstrožje kaznovani.

Prebivalci mesta, ki dajejo pripadnikom italijanske oborožene sile zavetje, bodo takisto najstrožje kaznovani.

Ljubljana, 14. septembra 1943.

Posameznim osebam se do 20. septembra 1943 ne bodo izstavljale propustnice. Delovodje važnih obratov se pozivajo, da se z listo svojih preko bloke, stanujočih nameščencev in delavcev, za katere pa morajo prevzeti polno jamstvo, zglase dnevno od 9. do 11. in od 15. do 17. ure pri poveljstvu mesta. Ta odloča, če je podjetje vojno važno, kar se mora potrditi tudi od mestnega županstva.

Prepovedano je vstopati na gozdno ozemlje. Kdor se zaloti tam, bo ustreljen.

***

Obvestilo o poštnem prometu

Poštni promet se nadaljuje neovirano z naslednjimi delnimi omejitvami:

Nihče nima pravice do pravnih zahtev glede odprave p'sem in zavojev. Pisma in zavitki se lahko oddajajo kakor doslej, vendar na lastno tveganje. Pošta ne jamči niti za priporočena pisma. Zavitki s težo do 5 kg se ne dostavljajo.

Brzojavke se odpravljajo začasno le, če so jih oddali javni uradi ali zasebni uradi, ki služijo javnosti.

Denarne pošiljke, namenjene izven mestnega področja, so dovoljene tudi nadalje.

Pri vseh pošiljkah, namenjenih izven mestnega področja, je treba računati z morebitnimi velikimi zamudami.

Telefonski razgovori s kraj izven mestnega področja še niso dovoljeni.

Ženin je izginil...

Na holmu je cerkev, poleg župnišče, v sredi pa trg, ki loči vasico na dvoje. Za hišami in skednji se pričenjajo sadni vrtovi in njive, še dalje temni gozdovi, katerih ozadje tvorijo mogočni snežniki, ki kipe proti sinjemu nebu. Malo vstran od vasice, med sočnimi travniki, na samoti je Mračonov dom, katerega mrko pročelje je danes vse s smrečjem in drugim zelenjem okrašeno. Že od ranega jutra se kadi iz dimnika, pa saj ni čudno, ko so pa v kuhinji cele »rihtet rumenih potic, zlatih bobov, dišečih gnjati, na policah va-beče steklenice, v ražnju pa mastna svinjska pečenka, ki cvrči, da je kaj.

Stara Mračonka si je odpasala predpasnik, si obrisala roke in dejala zadovoljna poleg stoječi dekli: »Tako, sedaj pa ti, Lenka, skrbi za pečenko, jaz bom tačas pripravila mizo za svate. Moj Bog! Saj morajo že biti v cerkvi! Le to sem si želela, da bi doživela še ta srečni dan svojega vnuka!«

Dekla Lenka se je delala, ko da je sploh ne čuje.

»Tak žni vendar kaj!« se je jezila stara ženica. »Človek bi mislil, da se moraš tudi ti pri tem kolikor toliko razveseliti, pa se držiš kisto kakor bi se bila žolča napolila!«

»No, da,« je mrmrala dekla. »Zdaj bo še slabše. Tri gospodinje boste od sedaj v hiši, kdo naj potem vsem trem, prav ustreže!«

»V tem imaš prav, Lenka,« je pritrdila starka. »Ustreči trem gospodinjam je res križ, toda kako dolgo pa še bo, ko ležem v grob? Gospodar in njegova bosta morala v kot, nato bosta pa mlada dva sama. Do tačas boš pa že kako potrpehla!«

Lenka si je s koncem predpasnika brisala solze. »Prestala bom že, ampak veselje moje je preč. Katra prinaša k hiši skrinjo denarja, ki je težka ko križ. Tišči na vse plati, Štefana pa še najbolj! Verjemite mi, da kak zakon ne prinaša sreče!«

»Katra je že pridno deklica,« jo je hvalila stara Mračonka. »Malo preveč ponosna je, to je res, toda ošabna pa le ni.«

»In vendar je ni nikdar nobeden povohal!«

»Špičkov Martin bi jo hotel rad,« je Mračonka dejala naglo. »Toda Katra si je le našega Štefana ubila v glavo.«

»Kaj pa še? Ujeti ga je hotela, tako rajši recite. Kakor pajek muho! Seveda, takale pot žeganja čisto sama in če še meseca ni, potem pa že mora priti pokora...«

»Otrok je umrl.«

»Zato pa Štefan ne bi bil več prisiljen jo vzeti, ker ljubi drugo.«

Stara Mračonka je kaj trdo pristavila lonček k ognjišču. »Kaj ti veš, kaj je dolžnost in čast! Mračoni ne smejo biti ničvedni, dokler živim jaz. Štefan, je deklica premočil, zato naj ji pa tudi čast vrne. Ti ne razumeš tega Lenka! No sedaj je pa že dovolj besedičenja. Svatje se kmalu povrnejo. Še par rožmarinovih vršičkov, in nageljčkov denem na mizo — ti pa glej na pečenko...«

Svatje čakajo, župnik čaka...

Medtem so bili svatje zbrani v Rohnetovi hiši na koncu vasi. V precej razburjenem stanju so se prerekali med sabo. Gnetli so se krog neveste, ki so jo vsak hip obliše solze. Bila je visoko in krepko zrasla, imela je cvetoč obraz, in močne kostanjeve kite, ki so obdajale belo čelo liki krona. Stara Rohnečka jo je povlekla za krilo, rekoč: »Nikar se ne jokaj, Katra, saj Štefan kmalu pride. Saj Mračonka je sama rekla, da sta šla skupaj do križpotja, nato se je pa vrnil rekoč, da je nekaj pozabil in da kmalu pride za njo. Še dovolj hitro boš mlada Mračonka — četrt ure prej ali slej, kaj za to!«

Močno trkanje na vratih je prekinilo pogovor, ko je naglo vstopil ministrant Lojzek.

»Prosim, gospod župnik pustijo vprašati, koliko časa naj še čakajo v žagradu na ženina in nevesto. Naj se vsaj do opoldne požurita, so rekli!« In že je bil Lojzek zopet zunaj. Sedaj se je pa polasčala vseh nepopisna razburjenost. Vsi so kričali navprek, se jezili in bentili. Posebno teta Marjana se je prav špičila: »Ta ljubezen pa ni videti goreča, ker si Štefan pušča toliko časa, — no, pa kaj čemo, vsako dobro prihaja počasi!«

»V cerkev gremo,« je sklenil užaljen Rohnetov zakonski par. Pograbila sta Katro za roke: »Pojdi! Saj Štefan že sam najde k oltarju. Mogoče pa že med tem časom, kar je bil Lojzek tu, čaka na nas!«

Vsa vas se je smejala

Brez hrupa so se zrinili svatje venkaj, na videz veseli in zgovorni. Nekaj deklet je stalo pred hišo, njih muzanje in hahljanje je pognalo nevesti kri v glavo. Tudi pred cerkvijo so se muzali vaščani in zbijali šale na račun Katre, ki ji je pobegnili ženin. Že so lezli fantje v zvonik, da zazvonijo polдне, toda Štefana še ni bilo na izpregled. Zato se je župnik vrnil v župnišče. »To je sramota,« je dejal spotoma mrko, »sramota za nevesto in vso vas!«

Hudomušneži so takoj obmolknili. Cvetoče obličje neveste je pobledelo do ustnic, ko se je opotekala med starši, Mračonovima dvema in svati proti domu.

»Ubijem ga! Ustrelim ga!« je mrmral Mračon. »Če ga danes dobim v roke, zadnja ura mu potem bide!«

Pred Rohnetovo hišo so se svatje razšli. Mračonova dva, teta Marjana in ostali sorodniki so šli v Mračonov dom. Rohnetova zakonca pa sta vlekla hčer, ki se je hotela odhajajočim priklicati, nazaj. »Tu ostaneš!« je vpila Rohnečka.

Metala se za tem pobalinos ne boš! S svojim denarjem lahko dobiš deset dedcev na en prst — ni ti treba norcev!...« Roke stiskajoč v pest je grozila Rohnečka za njimi: »Prekleta bodi vsa Mračonovina! Najprvo mi je nepridiprav onečastil hčer — sedaj jo je pa osramotil pred vso vasjo.« V srdu se ji je popačilo lice in oko zabliskalo, ko je šla s Katro domov, s hčerko, ki je bila kljub bogastvu le osmešena nevesta.

Zalosten konec skrivne ljubezni

Tačas se je nekdo vznemirjen namenil po razdrapani poti gori k Metini bajti na rebri. S klobukom v rokah, s šopkom v gumbnici, ves potan in bled, tak je krenil Štefan k ubožni bajti. Duri so bile odprte na stečaj. Ni poklical, temveč kar planil je v vežo, ki je bila kuhinja in izba obenem.

»Pavla!«

Sključena postava pred pečjo, je šinila s prestrašenim vzvikom pokonci.

»Ti?!« Dvoje velikih strmečih črnih oči je zrlo vanj. — »Kaj hočeš, tu?«

»Pavla!«

Štefan si je z rokami zakril obraz. Klobuk s šopkom rožmarina, mu je zdrknil v pepel pod peč.

»Tamkaj so duri,« je dejala tekle skoraj brez sapa, njena krepka rjava desnica pa se je iztegnila proti izhodu. »Ti se drzneš še priti semkaj?! Ti? Kakor tudi sem ubožna, za novce ne bi prodala srca, kakor ti, slabič! Saj vem, zadolženo Mračonovino si moraš zakrpati — drugače se vama še streha zruši na zakonsko posteljo! — Pojdi!«

»Pavla, daj si vendar dopovedati! Prijeti jo je hotel za roko, toda oplazila ga je s tlečo trsko, da so iskre zaprasketale.

»Pavla! Kruta si!«

»Da, kruta sem! Sedaj, ko si pripeljal Katro na svoj dom, se drzneš še priti semkaj k meni! Meni si objubil, da me vzameš za ženo — meni! Toda denar ti je bil ljubši! Pojdi mi izpred oči, drugače te izženem z ognjem.« Pri tem je pograbila drugo gorečo trsko.

»Imaš prav, imaš prav...« S stisnjeno pestjo se je udaril po čelu. »Le izganjaj me, norca, ki

bogastvo čipk na ogrinjalu noči. Črno in visoko proti luni je kipel drevje. Drevje, njive, noč — to je moj dom in moje pribežališče, spoznal sem, da spadam sem, tu moram ostati vse življenje. In nenadno so se moja čustva preplela z rečmi, ki sem jih bil čital, z zgodbami in stihii iz pozabljenih, trohnečih knjig, tako da sta se mi videla ta trenutek Abelard in Heloiza bolj resnična od Shada in Elija, da sem prej pričakoval, da bom srečal Julijo, ki je ljubila Romea, kakor pa Heleno Flowerjevo, ki je pravkar osrečevala mojega očeta s svojo naklonjenostjo. Toda to moje vzneseno, pijano razpoloženje mi ni dajalo nikake tolažbe, kajti komaj sem se bil oprijel kake misli, že se mi je tudi izmuznila. Kakor da je že sam potek misli, že sam poskus, da bi ujel čustva v besede, razrušil njihovo bistvo. Kljub temu pa sem čutil lahen dih doslej neslutene sreče. Ne morem in tudi ne bom poskušal vse to natančno razložiti, kajti danes se mi zdi, kakor da je viselo vse moje življenje na robu velike resnice in spoznanja, ki pa ga vendarle nikoli nisem mogel odeti v besede. Obotavljam se, da bi primerjal svoje telo s svojim duhom. Gotovo je moj duh bil in je manj nepopoln kakor moje telo, pa tudi on ni dovršen. Nikoli nisem uporabil telesa za to, da bi hodil tako svoboden in neoviran, kakor sem si bil želel, pa tudi mi nikoli ni uspelo, da bi v nekaj jasnih besedah izrekel misli, ki so se mi breztelesne utrinjale v zavesti. Ptič, ki sfrfotà mimo tebe, ne pušča za seboj nikake sledi v zraku, oblak vrže senco na travnik in odplava dalje...

Tisti večer pa še nisem poznal mejà, ki mi jih je bila postavila narava. Bil sem pijan svojih čustev in ko sem prišel domov, sem si priostril novo pero, vzel sem stekleničico črnih in napisal na stran neke knjige svojo prvo pesem. V tiste stihie sem izlil vso svojo zapuščeno, vso bolečino izobčence, vsa čustva do edinih prijateljev, drevja in trave...

Pesniki so tako pogosto krivični in kakor vidite, sem s to pesnjo že storil krivico Shadu, ki mi je dal pravo, resnično prijateljstvo. In kmalu se je tudi izkazalo, da moja razdvojenost tiste noči nikoli ni bila upravičena. Kaj kmalu so me ne le trpeli pri sestankih v kovačnici, temveč so me celo spoznali za sebi enakovrednece. Ko du sem spoznal in razumel skrbni kmetovalcev, spoznal sem dedni skup in podobne stvari tako dobro kakor jih le more razumeti deček, ki dorašča v mladeniča. In kmalu sem vedel tudi to, da je sedanja državna cerkev naklonjena rimskemu bogoslužju — pa najsi se na

NORAH DIVJINA CVEŦE

»Kovačnica je Shadova, Eli Makers,« sem odvrnil vznejevoljen. »Tvoja stvar je, če govoriš tu nepremišljeno, meni to nič mar. Toda jaz grem domov, kadar želi to Shad, nič prej ne. Kar pa zadeva mojega očeta, mi ne moreš reči o njem nič takega, česar ne bi jaz že vedel.«

Eli je menil proti Shadu: »Vidiš, kako prav sem imel, ko sem dejal, da imajo otroci dobra ušesa.«

»Filip ima prav,« je počasi dejal Shad. »Tudi on se ne razume s svojim očetom in to zares ni nikako čudo.«

Nekaj trenutkov je bilo v kovačnici vse tiho. Eli me je gledal z neprikrito nejevoljo; Shadov pogled je počival na meni poln naklonjenosti in zaupanja. Naposled je Shad prekinil molk in je mirno rekel: »Nikoli nisem pomislil na to, da bi te opozoril, da boš med temi štirimi stenami slišal stvari, ki niso primerne za tuja ušesa. Ni se mi zdelo potrebno, govoriti s teboj o tem, Filip.«

»Saj tudi ni bilo potrebno,« sem vzkljknil. »Komu naj bi kaj govoril? Hlapcem ali deklam? Kdo drugi razen teh bi me mogel slišati?« Naglih korakov sem šantàl po neravnih tleh kovačnice. Tako rad bi bil napravil čudovit vtis, pri tem pa me je bilo strahovito sram, — sram, da sem pohabljenec; pa še nečesa drugega me je bilo sram, nečesa globljega in vse bolj boleznega. Bil sem izobčeneč; celo moja navzočnost tu v kovačnici je morala biti obrazložena in upravičena. Srečen sem bil tu, a nisem spadal sem. Naglo sem dejal preko ramena: »Lahko noč, Shad,« in sem odšel v poletno noč.

Ko sem potem utrujen stopal po polju, sem z novimi očmi gledal od mesečine obsijane njive in bohotni plevel. Po glavi mi je rojilo vse tisto, kar je govoril nocoj Eli Makers o dednem zakupu in o pravilnem obdelovanju zemlje. Hkratu pa je neki drugi del mojega jaza hodil po novih, nenavadnih poteh, v nekem svetu, ki sem ga bil ravnokar odkril, v svetu besede. Močvirne bilke, ki so se bele in breztelesne bliščale v obcestnem jarku, so bile videti kakor dišeče

sem bogato nevesto pustil. Pred oltarjem sem jo pustil. Zaradi tako revne, krute, vražje stvarce, kakršna si ti! Saj grem! Bog te obvari, a mene ne vidiš nikdar več — odšel bom v svet in se ne vrnem nikoli...»

Zaradi srda žareči obraz ji je pobledel in velike oči so strmele za njim, ki je tako naglo odšel. »Tak vendar me ima rad.« — Ne da bi opazila, ji je padla tleča trska iz rok, na poleg vrat zlozene butarice suhljadi, ki so jele počasi goreti. Ko se je Pavla ozrla, so ravnokar lizali goreči zubiji bližino slamnate strehe. Strahoma je vzkrinkala ob tem pogledu: »Štefan, pomagaj!« Hitela je proti gozdu, koder je izginil. »Štefan! Štefan!« — Toda ni je čul. Smrekova veja se je šibila pod njegovo težo — ni je videla — hitela je vijoč sem ter tja, mogočen plamen je že objel vso bajto, ko je Pavla prišla zopet nazaj. Po gozdnatem potu so hiteli gasilci, na čelu jim Frnekļjev Matevž, ki je bil Pavli rednik. Drugi so prihitali kar z njiv, s škafi so nosili iz korita vodo, da bi gasili, toda zaman, rešiti ni bilo mogoče ničesar. Frnekļjev Matija je potrepljal Pavlo po rami, ki je tiho jokala v predpasnik: »Povej, kako je pa prišla še ta nesreča?«

Sklonila je glavo: »Ne vem.«
»Kje je pa koza?«
»Na paši.«
»Vse je zgorelo, vse, čisto vse!« je javkal staric. »Postelja, cunje in seno!«
»Bomo že mi zbirali zate,« je dejalo nekaj moških dobrosrčno. »Le hvala Bogu, da se dekletu ni primerilo kaj hudega.«

„Ker sem oba preklela!“

Po dveh dneh iskanja so šele našli ubeglega ženina. Na smrekovi veji je viselo štefanovo vitko telo, veter ga je bingljajal sem in tja. V gumbnici je še vedno imel šopek. Vsa vas se je zbrala okrog debila ter se zgrozila pri pogledu na posneli obraz, na široko odprte, steklene oči.

Tudi Rohnetovi so stali ob mrtvem. Katra si je grizla ustni, drugače se je pa vedla kakor bi se je sploh ničesar ne tikalo. Rohnečka je pa izpregovorila glasno, da so jo mogli čuti vsi prisotni: »To je kazen božja! Našo Katro je zapustil, ker je imel črno Pavlo rad. Pa vseeno ni bilo tudi s tega nič, ker sem preklela oba!«

Zapisal: Smoletov Lojze

ČESTITKA

»Ljubi očka, vse najboljšo k tvojemu godu!« pozdravi Janezek zjutraj očeta.
»Hvala, sinko. Nu, če mi obljudiš, da boš zmerom pričen, bo to zname najlepše darilo.«
»To pot sem ti pa že nekaj drugega kupil,« se pobrani Janezek.

pogled še tako ponaša s sovraštvom do papeža v Rimu. Mislim, da so se sosedje zaradi tega tako radi shajali v kovačnici, ker je bil Shad pravicoljuben, preudaren in potrpečljiv človek. Ako so se kmetje pritoževali in jim je Shad pritrđil le z eno samo besedo ali samo s pogledom, tedaj so bile pritožbe gotovo upravičene. Ako pa jih je kaj navdušilo in je Shad delil njihovo navdušenje, tedaj so res imeli vzrok za to. Po večini so bili moški, ki so prihajali v kovačnico, prepričani puritanci in ko je oblast pregnala starega pastora Jarvisa, so bili njihovi pogledi trdi in njihove besede ostre. Shad jih je razumel, vendar je še nadalje zahajal v cerkev in je odkrito trđil, da so sveče in prti na oltarjih, pozlačen križ in bele rože »kar prijetne očem in da nikomur ne škodujejo.« Tudi njegovi nazori o dednem zakupu, ki so si ga mnogi tako zelo želeli, so dajali ljudem misliti.

»Kakor je zdaj,« je menil Shad, »imate vendarle upanje, da dobite pri vsakoletnem žrebanju vsaj nekaj plodne zemlje. Sleherni izmed vas pričakuje, da bo dobil kos dobre njive in sočen travnik in imeti moraš že preteto smolo, ako ne dobiš ne tega ne onega. Ako pa bi bila zemlja enkrat za vselej razdeljena, tedaj se kaj lahko zgodi, da dobijo nekateri samo plodno zemljo, drugi pa le kamenje in suho vresje.«

»Zemlja mora biti pač pravično razdeljena,« je menil Eli.

»Kdo pa naj bi vodil razdeljevanje?«

»Vsi občinski člani.«

»Kjer bi veljala beseda tvojega lenega sosedu Flowerja prav toliko kakor tvoja, Eli!«

Toda Eli se ni tako zlahka vdal. »Mirno mi lahko dajo najslabšo zemljo! Ako bo stalno moja last, se lahko zaneseš, da mi bo donašala več kakor Jemu Flowerju njegove najboljše njive!«

»Nu, Eli,« se je smehljajal Shad. »ako se enkrat za vselej sprijazniš z najslabšo zemljo, tedaj se gotovo nihče ne bo kregal s teboj.«

Toda Elija ni bilo moči odvrniti od misli, ki se je bil zagrizel vanjo. »V Mersei so uvedli dedni zakup pa se niso skesali. Tudi v Ardleyju je prenehalo žrebanje za zemljo. Le mi smo ostali nazadnjaški — ošinil me je z nezaupnim pogledom — »ker je graščak trdovraten in noče slišati nobene besede.«

»Ljudje v Mersei so se obrnili na parlament« je pripomnil Eddie Lamb, ki je držal z Elijem.

Mislil sem, da je zdaj napočil čas, ko se lahko vmešam v pogovor,

Zenski vestnik

Krompir in njega uporaba

O krompirju in njegovem pomenu za našo prehrano smo že zadnjič pisali. Naj sledi še nekaj pouka o rastlini, ki je doma v Ameriki, namreč na peruanskih in kilijanskih planinah. Prinesli so ga v Evropo leta 1584, v naše kraje pa šele v letih 1730 do 1740. V začetku so dajali krompir le žvini, ker so mislili, da bi ljudem utegnil škodovati. Šele pred približno 150 leti so ga zaradi slabih letin jel: splošno saditi in jesti. Zdaj pa ni hiše, kjer bi se krompir ne kahal. Vsaka gospodinja se trudi, da s nabavi jeseni krompir v večji količini. Lahko ga postavi vsak dan na mizo in nihče se ga ne bo naveličal, kajti na mnogo načinov se dá pripraviti ta prekoristna rastlina. Evo nekaj najpreprostejših:

Krompirjeva juha. Olupi 5 do 6 srednje velikih krompirjev, zreži na kocke in jih skuhaj v slani vodi. Napravi prežganje, in sicer vzemi: 1 žličico masti, nekaj sesekljane čebule in peteršilja, pusti, da se zarumeni, nato stresi krompir v prežganje, mešaj in pusti, da še nekoliko vre. Dodeni še popra, timijana in žlico kisa. Nato pasiraj juho. Postavi jo na mizo s praženimi rezinami.

Krompirjev golaž. 8 do 10 dkg ocvirkov drobno sesekljaj, ravno tako dve srednje veliki čebuli in jih zarumeni. Potresi za kavino žličko paprike, dve do tri velike žlice paradiznikove mezge, nato dodaj 1 kg olupljenega, na kocke zrezanega krompirja, osoli, pokrij in duši. Čez 10 minut prilij ½ litra vode ali uhe in duši, dokler ne postane krompir mehak.

Krompir z zelenjavo. Kuhaj na kocke zrezano korenje, peteršilj, zelena, rumeno kolerabo in eno žlico drobno sesekljane čebule v 1½ litra vode na pol mehko, potem prideni 1 kg olupljenega in na večje kocke zrezanega krompirja in eno magjevo kocko. Medtem ko se vse to kuha, zreži — če imaš — svinjsko ali drugo ledvico, sesekljaj žlico zelenjave, k jo rabiš za juho in nekaj čebule, razbelj mast ter sprži ledvico s čebulo in zelenjavo hitro in zmešaj vse skupaj s krompirjem. V ostalo mast natresi nekaj moke in mešaj dobro, nato pa zmešaj s krompirjem. Jed mora biti gosta.

Krompirjev zavitek. Napravi testo iz 1 kg zmečkanega krompirja, 30 dkg moke in 1 jajca. Zvaljaj, potresi s sesekljanim ocvirkom, katere si sprajala s čebulo in peteršiljem ter zmešala z drobtinami. Nato zvij testo in ga kuhaj v krpo zavitega 30 do 35 minut. Lahko pa zvaljaš tudi po 12 cm široke blekce, potreseš z zgoraj navedenim nadevom, zviješ in kuhaš v slani vodi. Odcedi oprezno in splakni z mrzlo vo-

do. Potresi z drobtinami in polij z vročo mastjo.

Krompirjev sneg. Skuhaj nekoliko krompirjev, olupljaj in zmečkaj jih vroče, osoli nekoliko in primešaj presnega masla ali masti. Nato jih pasiraj skozi sito v pogreto skledo in postavi na mizo.

Krompirjevi cmoki. Skuhaj 1 kg krompirja, lupljaj, pasiraj, zmešaj 6 do 7 dkg presnega masla ali masti z 1 ali 2 jajci, 1 do 2 žlici sesekljane peteršilja, nekaj moke in drobtin ali (pšenčnega) zdroba. Iz vsega tega napravi testo, pomoči roke v moko in napravi cmoke. Kuhaj jih v vreli vodi 12 do 15 minut. Zakuhati jih smeš le toliko, da lahko prosto plavajo.

Drobni nasveti

Rdečega paradiznika ne napadajo žuželke, ker vsebuje njegovo listje strup slični nikotinu, katerega uspešno uporabljamo za uničevanje rastlinskih uši. Zato tudi lahko z alkoholom iz paradiznikovih listov izvlečemo (ekstrahiramo) sredstvo za škropljenje proti škodljivcem.

Krt je koristna žival, ker se hrani z ličinkami vseh škodljivih žuželk, vendar je časih v vrto- vjih nezaželjen. Ako v njegov rov natlačimo s terpeninom ali karbolom namočeno cunjco, tedaj krtu preženemo in mu s tem vseeno škodujemo.

Alkohol ne daje nobenega materiala za zgradnjo telesa, ker ga takoj 97% zgore, a 3% ga izločijo pljuča in znoj. Zato se kot hrana ne more priporočiti. Vendar pa alkohol lahko zamenja mast v mišicah, kjer se namesto nje razkroji. Zato se pa mast potem nalaga okoli ledvic in okoli srca alkoholikov, kar jim povzroča težave in bolezni. Večje količine popitega alkohola škodujejo notranje organe odraslih, a otroci ga ne bi smeli dobiti niti v manjših količinah.

Vzdrževanje oblek. Znano je, da redno čuvanje in sraženje oblek prihrani nove izdatke. Če pomislimo, kolikokrat si umijemo roke in obraz, da odstranimo prah in nesnago, potem bomo tudi razumeli, da je prav tako nujno večkrat očistiti obleko. Mnogo bolj ko obraba, uničuje obleko prah iz raznih prvin, ki je padel nanjo in jo razjeda. Obleko moramo očistiti po vsaki uporabi takoj in ne šele, ko jo zopet oblačimo. Danes pa imamo na razpolago tudi kemično čiščenje oblek, ki temeljito izčisti blago in napravi obleko novo. Če ponošeno in »brezbarvno« obleko lahko tudi prebarvamo v drugo barvo.

O sadnih madežih na platno pravijo, da izginejo, kakor hitro je prišel čas dotičnega sadja. Seveda izginevajo, čim večkrat pereš posamezne kose. Ako pa hočeš madeže, kakor mogoče hitro odpraviti, namoči dotični kos 24 ur v kislno mleko in ga operi v mlačni, potem pa v vroči vodi.

Mleko kot lepivo. Ako kaneš kapljico kuhanega mleka na papir in jo razmažeš, lepi kakor guml. Listke, ki so na ta način prilepljeni na kositr ali porcelanasti posodi, se odločijo le v vroči vodi.

dasi mi je glas nekoliko drhtel. »V parlamentu vendar poslušajo samo mojega očeta. On bi lahko tam govoril tudi za pastora Jarvisa, ako bi bil hotel. Toda moj oče je pač proti sleherni izpremembi zakupa. Vem to, kajti sam sem govoril z njim o tem, ko mi je postalo jasno, za kaj gre.«

»To ti najbrže ni prineslo drugega kakor klofuto, kaj ne, dečko?« je posmehljivo vprašal Eddie Lamb. Nisem mu odgovoril. Še ob spominu na tisti pogovor sem ves gorel od srda. Klofute sicer nisem dobil — ne morem se spomniti, da bi me bil oče sploh kdaj udaril — toda rogal se mi je in se mi posmehoval z hudobnimi besedami: »Ti bi bil lepo kmečko teslo! Dal ti bom skrojiti kmečko krilo...« In po podobnem zbadanju mi je naposled naročil, naj sporočim svojim prijateljem z gnojišča, da v tej občini ne bo nič z dednim zakupom, dokler bo on živel, pa če se tudi vsi kmetje na glave postavijo! Poznal sem očeta in sem vedel, da nikoli ne izpreminja sklepov. Sovražil je že samo misel na kaj novega in če bi bilo po njegovem, bi kmalu postalo spet vse takó, kakor je bilo pred pričetkom meščanske vojske.

Svojim »prijateljem z gnojišča« sicer nisem povedal vsega, kar je bil govoril moj oče, vendar sem jim skušal pojasniti, da bi bila vsaka prošnja na parlament brezuspešna, tem bolj, ker niso bili vsi člani občine istih nazorov. Mnogi so bili omahljivi, čutili so sicer na svojem lastnem telesu posledice sedanjega stanja, vendar so se bili vsakršne izpremembe. Naposled je bil Edi edini, ki je resno mislil na to, da bi se obrnil na parlament in skoraj smilil se mi je zaradi brezobzirnosti njegove želje. In leto je minilo tako, da je Shad še vedno koval svoje železo, da je Eli po najboljših močeh obdeloval zemljo, ki mu jo je bil naklonil žreb, ter preklinjal Jema Flowerja dalje, da se je zdaj pa zdaj vrnil pastor Jarvis ter izpostavljajoč se smrtni nevarnosti pridigal svojim vernikom, in da je moj oče še naprej ljubimkal s Heleno Flowerjevo. Na polju je žito počasi izgubljalo svežo zeleno barvo. Tedaj je napočil dan, ko je Shad ubil birača. In v septembru so ga obesili...

Dolgo sem žaloval za Shadom. Vse moje življenje se je zdaj izpremenilo, ko sem vedel, da nikoli več ne bom slišal njegovega glasu, da se nikoli več ne bom radoval njegovega nasmeška, nikoli več ne bom videl, kako njegova žilava roka vihti kladivo. Pa to se je spet izkazalo, kako suhoparne in pomanjkljive so besede. Kaj sem mogel pokazati? Človeka v beli srajci, ki gre v smrt na vislcah,

Izkrcavanja v prejšnjih časih

Izkrcanja zaveznikov in skupni pomorsko kopenski nastopi imajo v zgodovini zanimive predhodnike. Znana je cela vrsta podobnih nastopov. Predzadnja večja izkrcevalna operacija je bilo izkrcanje na Galipoliju, med prejšnjo vojno, katero so pozneje po zamisli in izvedbi pripisovali Churchill.

Izkrcanja v starem veku

Okrog l. 500. pred Kristom se je maloazijskim Grkom s pomočjo Aten posrečilo, da so se otresli perzijskega jarma. Čez nekaj let so Perzijanci svojo oblast spet vpostavili in sklenili kaznovati Atence. Najpoprej so se izkrcali na otoku Eubea in zasedli mesto Eretria. Tedaj so jim Atenci prišli nasproti s komaj 10.000 možmi in jih v znameniti bitki pri Maratonu temeljito naklestili.

V bojih s Kartažani so Rimljani po bitki pri Kanah vodili dolge izčrpavajoče nastope proti Hanibalu. Posrečilo se jim je, da so sovražnika tako oslabili, da se je moral umakniti na polotok Kalabrijo. Ko je Hanibal štiri leta ždel v Kalabriji, je rimski senat pooblastil Kornelija Scipiona, ki je pozneje dobil častni naslov »Afrikanec«, naj s posebno vojsko odprine na morje in pristane v Afriki. Vzlic velikim težkočam se je Scipionu posrečilo, da je ne daleč od Utike postavil svojo vojsko na kopno. Isto leto, to je 204., je prišlo do več uvodnih pripravljalnih prask, nakar se mu je leta 202. posrečilo, da je Kartažane odločilno potolkel in s tem dejansko zapečatil usodo Kartažine.

V času bojev proti Pompeju za oblast v Rimu se je Cezarju posrečilo, da je vkljub Pompejevi mornarici, ki je obvladovala morje, svojo vojsko neopazeno izkrcal na albanski obali. Cezar je odhitel proti Draču, kjer je doživel poraz. Toda kmalu nato se je pri Farzalu postavil s sijajno zmago nad številčno močnejšim nasprotnikom. To je bil začetek Pompejevega konca, pa tudi konca rimske republike.

Vdor v Anglijo leta 1066

Normanski knez Viljem je leta 1066. začel stegovati roke po angleški kroni. Tedaj je namreč umrl angleški kralj Edvard Spoznavalec. Viljem je bil njegov sorodnik in zato je Normane popadel pohlep po angleškem prestolu. Medtem se je povzpela na oblast Herald, svak pokojnega Edvarda. Viljem s tem ni bil zadovoljen. Sklenil je napasti Anglijo in se polastiti prestola. Posrečilo se mu je, da je pristal pri Pevenseyu, se izkrcal z vojsko in pri Hastingu porazil Heraldovo vojsko in si s tem priboril angleško krono. Ta zmaga je privedla do velikega preokreta v angleški zgodovini.

Napoleonov pohod v Egipt

Napad in izkrcanje na britanskih otokih je že Napoleona zelo mikalo. Ker pa je bilo izkrcanje zvezano s prevelikim tveganjem je skušal zasedbo Malte in zavzetjem Egipta omajati angleško pomorsko moč v Sredozemskem morju in odrezati kopensko pot v Indijo, ki je bila za angleško trgovino velikega pomena. Načrt je bil izdelan in junija l. 1797. ga je začel izvajati s tem, da je zasedel Malto. Napoleonu se je posrečilo, da je v bližini Aleksandrije izkrcal 40.000 mož, ne da bi angleški admiral Nelson to opazil. Odpor Mamelukov, ki so tedaj vladali v Egiptu, je v bitki pri piramidah z lahkoto stri in tako vkorakal v Kairo. Tedaj pa je dobil poročilo, da je angleški admiral v Abukirskem zalivu uničil vso njegovo mornarico razen dveh ladij. Zveza z domovino je bila s tem pretrgana. Zato se je v Egiptu oborožil in pripravil za nastop proti turški vojski, ki se je zbirala v Siriji. Oblegal je trdnjavo Akon, pa je ni mogel zavzeti, ker so jo z morja preskrbovali Angleži. Politični razvoj v Franciji je pripravil Napoleona do tega, da je poveljstvo v Egiptu prepustil drugemu generalu in se vrnil v domovino.

Nov Napoleonov vdorni poskus

Na evropski celine je ob začetku devetnajstega stoletja nastopilo zatišje. Kazalo je, da si je Napoleon oblast utrdil. Začel je pogrevati svoj stari načrt in pripravljati vdor na angleške otoke. Začel je v velikem slogu graditi mornarico. Ne le, da je hotel nadomestiti pri Abukirju izgubljene ladje, pač pa je mislil zgraditi mornarico, ki bi bila kos britanski. Razen vojne mornarice je dal graditi tudi veliko prevozno ladjeve, ki naj bi ga prepeljala čez morje. Ko je nastopil primeren trenutek, je dobil poveljujoči admiral ukaz, naj odpluje na morje in privabl k sebi angleško vojno mornarico, potem pa naj se nenadoma obrne in zavije proti Rokavskemu prelivu, da bi ščitil prevozne ladje. Toda Nelson je opazil to nakano. Načrt je spodletel in francoska mornarica je bila prisiljena, da se je rešila v španska pristanišča.

Krimska vojna

Leto 1853. je izbruhnila vojna med Turčijo in Rusijo. Francija in Anglija sta se odločili pomagati Turčiji in sta poslali svoji mornarici v pomoč. Hoteli so Rusiji zadati občuten udarec in zato je angleška vlada sprejela predlog Napoleona III., da se napade Krim in zavzame trdnjavo Sevastopol. Francoski poslanik v Carigradu, grof Benedetti, je sicer izrazil težke pomisleke

proti temu načrtu. Uresničenje tega načrta bi pomenilo, da bi tvegali velike izgube, ko je trdnjavo branilo 80.000 mož in 200 topov. Kazalo je, da se ejvoajško vodstvo pridružio mnenju diplomatov in zato se je 64.000 mož angleške, francoske in turške vojske izkrcalo zahodno od Sevastopola pri Eupatoriji. Rusi so se grozeče nevarnosti hotel ubraniti s tem, da so v pristanišču Sevastopola potopili več svojih ladij. Začelo se je pravo obleganje Sevastopola s kopnega. Rusi so sicer poskušali nasprotnika odrezati od morja, toda brez uspeha. Zato so pohiteli, da bi med zimo razširili utrdbe. Na spomlad in čez poletje so se bili hudi boji. Ko se je zaveznikom posrečilo zavzeti nekaj utrdb, so Rusi sklenili mesto zapustiti in so ga poprej večinoma še požgali. Zmagoviti zavezniki so zasedli le še ruševine nekaj ponesnega mesta.

Izkrcanje na Galipoliju med svetovno vojno

Ponesrečen angleški nastop v Dardanelah je najtesneje povezan s Churchillovim imenom. Njegov posreden povod za ta nastop je dal ruski klic po pomoči. Turki so namreč Ruse na Kavkazu močno stisnili in zato so Rusi prosili, naj jih zavezniki razbremene. Pojavilo se je več načrtov, sklenili pa so vprizorit nastop mornarice v Dardanelah, 11. februarja 1915 se je začelo bombardiranje s morja. London z začetnim uspehom ni bil zadovoljen, kajti večina zunanjih utrdb je bila razrušena. Mornarica se je lotila naloge, da bo podrla tudi srednji in notranji obrambni obroč. Tedaj se je zgodilo, da so tri bojne ladje zadele na mine in se potopile, tri druge pa so bile težko poškodovane. Poveljujoči admiral je dal napad ustaviti, pa je bil vzlic temu odločen, da bo vnovič poskušal svojo srečo. Medtem so pa v Londonu sklenili, da je treba nehati. Churchill, ki je bil tedaj mornariški minister, se je zavzemal za nadaljevanje, pa ni uspel.

Poznejše ugotovitve so pokazale, da bi se mogli branilci Dardanel držati le še kratek čas. Ako bi Angleži nadaljevali z napadom, bi v kratkem dosegli zmago. Po dolgotrajnih razpravah so se v Londonu končno odločili za združene pomorske in kopenske nastope na Galipoliju. Toda stvar je bila slabo pripravljena. Na razpolago niso imeli niti dobrih zemljepisnih kart, načrt pa je moral izdelati grški glavni stan. Končno so proti koncu aprila izkrcali 20.000 mož, toda nastop je bil drag. Kmalu se je pokazalo, da brez stalnih ojačenj ne bo uspeha, kajti branilci je dobil medtem dovolj časa, da je poskrbel za potrebna oja-

človeka v svetlem suknjiču, ki podkuje konja, dobrega moža, ki se mu smili pohabljen deček, razumevajočega človeka, ki potrpežljivo poslušata tožbe svojih prijateljev. A kaj povedo te besede o Shadu, kakršen je bil v resnici, o življenju in sili, ki je oživljala to mogočno telo, to telo, ki mu je bilo sojeno, da se bo zibalo na vrvi, podobno mrtvemu kosu mesa? In če že ne morem dovolj jasno pokazati Shada, ki je bil vendar živ človek, kako naj upam, da bom znal popisati svojo bol za njim, saj trpljenje nima ne barve, ne oblike, ne glasu. Časih sem se zalotil pri mislih: »To moram povedati Shadu,« ali: »to moram vprašati Shada,« in potem sem se nenadno spomnil, da je mrtev. Mnogokrat so moje noge same od sebe stopile na znano pot in šele, ko se je prikazal pred menoj zvonik cerkve v Marshalsei, sem doumel, da zdaj nekdo drugi vihti kladivo v kovačnici.

In tedaj me je presunil nekega dne drug privid. Dva meseca sta že potekla od Shadove smrti in zadnje rumeno jesensko listje je plesalo skozi novembrsko meglo. Sam sem se potikal po parku in mislil na to, kako mlado in zeleno in sveže je bilo to listje, ko je spomlad začelo poganjati. In spoznal sem, da življenje in smrt nista dve različni stvari, marveč da sta si tako blizu kakor človekova levica in desnica. Sleherni človek, ki se je rodil, mora umreti. Tisti trenutek, ko se je pod materinim srcem zganilo novo življenje in jo izpolnilo z največjim veseljem — tisti trenutek je bila že izrečena smrtna obsodba nad novim človekom in docela nepomembno je, ali bo prišla smrt prej ali kasneje. Shad je prezgodaj umrl nasilne smrti, vendar to ni bilo prav nič hujše kakor če bi umrl jako pozno, potem ko bi od starosti oslabil in otročje posrkal poslednji borni ostanek življenja. Čemu naj bi bilo počasno propadanje boljše od naglega konca? Tudi jaz bom nekega dne umrl, toda ko sem se zdaj oziral proti zastrtemu nebu, me ta misel ni plašila. Bilo mi je, kakor da sem odvezan dolžnosti žalovanja. Tudi zanaprej bom silno pogrešal Shada, a misel, da je našel smrt in da je prišla smrt tako zgodaj, mi poslej ne bo več povzročala novega trpljenja. Zalil me je val tolažbe, — čuvstvo vstajenja.

Zdaj sem se ves zakopal v knjige. Ako pomislim na tiste čase, se spomnim mnogih zim s snegom in ostrim mrazom, z zabavami, ki so jih za božič prirejali Karlu in ostalima mojima bratoma. Vendar vidim pred seboj največ poletnih podob. Bilo je poletje, ko sem ležal pod rožnatimi cvetovi jablan in v ognju navdušenja prebiral »Lyckdasa«; bilo je poletje, ko sem zamenjal v Colehestru nekaj

denarja in klobase, ki sem jih bil skrivaj odnesel iz prekaževalnice, za knjige, po katerih sem najbolj hrepenel. In biti je moralo tudi poletje, ko sem spet načel z Eli Makersom in drugimi nezadovoljnimi stare razgovore o krivičnosti sedanjega stanja.

Vendar naj je bilo poletje ali zima, leta so naglo minevala in sem zrasel iz dečka v mladeniča, ki je imel sicer hromo nogo in ni bil preveč močan, vendar ni bil brez udejstvalnega nagona in brez krepkosti. Moja mačeha Neža, ki pač gotovo ni preveč napredovala kot učenka madame Louise v umetnosti ljubezni, se je pomalem zredila, in je zanemarjala svojo zunanost; bila je žal dobra z menoj, v kolikor njena dobrota ni potrebovala pomoči mojega očeta. Skrbela je, da sem bil pristojno oblečen in mi je večkrat naskrivaj stisnila kaj drobiža v roke. Mislim, da me je imela kar rada, ker že zdavnaj nisem bil več neprijazen do njenega Karla. Bil pa je res krasen otrok, po zunanosti pravi Ollenshaw in tako divji in živahen, kakor si je moj oče le mogel želeti.

Sedemnajst let sem moral imeti, ko sem prvič videl človeka, ki mu je bilo določeno, da bo dal mojemu bodočemu življenju obliko in smer. Nekega dne je moj oče prejel pismo, ki ga je le težko prebral. Nato je ukazal Nežki, naj pripravi sobo za gosta, naj poišče najlepši srebrni pribor in skrbi, da bo v kuhinji in v kletih dovolj zaloga za izbran obed, kajti prihodnji teden ga bo obiskal njegov stari znanec, gospod Natanael Gore iz Londona, in bo prenočil pri nas.

Bil sem ravno v sobi pa sem prekinil molčanje, ki je navadno vladala med menoj in očetom. »Ali je to tisti gospod Gore, ki je spisal »Dnevnik enega leta?« sem vprašal. Dvom je zvenel iz mojega glasu, kajti kaj naj bi pač iskal tak človek pri mojem očetu, podežel-skem plemiču, ki je znal le z največjo težavo zapisati svoje ime pod pismo in je komajda razumel obračun, ki mu ga je predlagal njegov upravnik.

»Kako naj to vem?« je osorno odvrnil moj oče. »Vedel sem hvalobogu početi kaj boljšega kakor pa da bi z zadnjim delom svojega telesa tlačil stol in vtikal nos v knjige.«

Ako bi bile okoliščine navadne, bi mi ta odgovor zadoščal, da bi se spet zatopil v molk, toda zanimanje in radovednost sta me ohrabrili, da sem še naprej vpraševal. »Ali je bil ta gospod Gore kdaj v Ameriki?«

čenja. Angleška ojačenja pa so bila zmerom malenkostna in tudi prepozna. Churchill je tožil, da bi februarja zadostovale tri divizije, aprila bi jih bilo sedem premalo, in devet bi jih bilo komaj kos svoji nalogi. Julija bi jih zadostovalo enajst, avgusta pa bi jih že štirinajst ne zadostovalo

več. Vojni svet je bil neodločen in Churchill se je zaman boril, da bi duhove napolnil s pogumom. Ko si je neki general na kraju sam ogledal položaj, je bilo sklenjeno, da se akcija ustavi in Gallipoli izprazni. Kmalu nata je Churchill izstopil iz vlade.

Mož, ki je požiral zlate ure

Nek švedski kmet, ki je doma blizu Karlstadta, je zadnje čase postal zelo slaven, vsaj v bližnji okolici, po tem, da je požiral najraznovrstnejše predmete pred očmi številnih gledalcev. Vendar pa se je le izkazalo, kako je Sorensen, — tako se tisti kmet piše — imel za norca ljudi, pred katerimi je razkazoval svojo nenavadno umetnost. Razkrinkal ga ni morda kdo izmed njegovih vnetih gledalcev in oboževalcev, pač pa zdravnik-kirurg.

Bilo je takole: Sorensen je z nekom stavil, seveda ne za mal denar, da bo pogoltnil zlato uro z verižico vred. To svojo sposobnost je dokazal pred številnimi pričami, vendar pa se je začel kmalu širiti glas po deželi, da je Sorensen navaden slepar, kajti če je že mogoče, da požira ure in druge kovinaste predmete, vendar ne more biti res, da bi te stvari njegov želodec mogel tudi prebaviti. Imeli so prav. Ko je namreč Sorensen prišel spet lepo domov s svojim »zlatim zakladom v želodcu«, je kakor ponavadi skušal s po-

možjo prstov potegniti iz goltanca zlato uro in verižico. A tokrat se mu to le ni posrečilo, čeprav se je na vso moč prizadeval, da bi rešil sebe ter svojo čast in slavo. Zateči se je nazadnje moral k zdravniku in mu povedati vse po pravici. Zdravnik ga je operiral ter mu vzel iz želodca zlato uro in verižico. S tem ga je sicer rešil, kajti po vsej verjetnosti bi se za Sorensena stvar kaj kmalu žalostno končala, če bi še odlašal z zdravnikom. Lepega zaslužka, ki ga je imel kmet Sorensen s požiranjem takšnih in podobnih neprebavljivih predmetov, pa je bilo zanj za vedno konec. Zdravnik mu je svetoval, naj se rajši spet oprime svojega dela na polju, ker da je to dosti bolj zdravo in varnejše zanj. Morda bo Sorensena ta njegova smola z zlato uro in verižico le izučila, izučila pa tudi tiste, ki so pri stvahu z njim izgubili precej lepe vsote denarja. Tudi oni so tistemu kirurgu lahko hvaležni, saj se lahko reče, da je tudi nje uspešno »operiral«. ne na želodcu, pač pa na možganih...

Nenavadno dostavljanje pošte

Na Japonskem pismonoše, vsaj tisti po deželi, prav na poseben, svojevrsten način raznašajo pošto v bolj oddaljene kraje, recimo kam v zakotne gorske vasi, ki so takorekoč odrezane od ostalega sveta. Tam gotovo nimajo, oziroma ne morejo imeti na razpolago kakšnih hitrih sodobnih prometnih vozil, saj tudi cest in dostikrat niti dobro shojenih poti po gorskih krajih ni. Treba je torej hoditi peš, kajti pošto morajo dobiti tudi tisti, ki bivajo daleč kje v hribih.

Ker je pot do gorskih vasi, kamor je pošta naslovljena, dostikrat tako dolga, da je en sam poštar v enem dnevu ne bi zmož, ker bi se ali preveč utrudil, ali pa vsaj ne bo mogel pravčasno priti nazaj, kjer ima drugi dan kot ponavadi spet službo, so si iznajdljivi Japonci pomagali na drug način. Poti, ki drže do oddaljenih krajev, kamor je treba nesti pošto, so razdelili na posamezne odseke ter za vsak tak odsek določili po enega pismonošo. Kadar pismonoša prvega odseka pride že tako daleč, da je še nekaj sto metrov proč od meje drugega odseka, zazvoni močan zvonec, ki naznanja prihod poštarja in s

tem istočasno opozori drugega, ki naj bi od njega prevzel pošto in jo odnesel naprej, toda spet samo do meje tretjega odseka poti, kjer se ponovi isto, kot na meji med prvim in drugim odsekom. Zvonec se na meji posameznih odsekov zato oglasi toliko prej, da se naslednji poštar lahko pripravi in da tako ne gre prav nič časa v izgubo. Tudi tam se recimo tekač na začetku drugega odseka poti skrbno pripravi, da od prvega čim hitreje, brez kakšne zamude, ki bi lahko pokvarila končni izid tekmovanja, prevzame palčico, da z njo odhaja do naslednjega tekača, na meji med drugim in tretjim odsekom proge. Po japonskih oddaljenih podeželskih krajih so torej vpeljali tudi neke vrste štafeto med poštarji.

Še dokaj duhovitejša pa je pri tem neka druga iznajdba, neke vrste jadro, ki nese poštarja iz kraja v kraj. Takšno »jadro« precej pripomora, da pismonoša pride dokaj hitreje tja, kamor je namenjen, pa tudi dosti manj se utruji. Japonski pismonoše ne prenašajo velikih usnjatih torb, kakor jih vidimo pri nas. Vsa pisma in druge pisemske pošiljke, kakor seveda tudi časopise,

japonski pismonoša strpa v dve slamnati, sicer precej surovo izdelani, pa le razmeroma zelo lahki slamnati košari. Natakneni sta na bambusovo palico, ki si jo pismonoša da čez ramo, da tako obe košari lahko primerno vrti na vse strani. Na bambusovo palico pa je privezano tudi neke vrste majhno jadro iz svile, ki ga pismonoša s pomočjo vrvice lahko primerno uravnava in z njim lovi veter, da ga bolj žene. Na ta izviren način pismonoše, ki morajo nositi pošto do zelo oddaljenih gorskih krajev, precej hitreje potujejo in se, kakor rečeno, tudi precej manj utrudijo, ker jih veter »nese«.

Domače zdravilne rastline

Kako jih nabiramo in sušimo

22. MRZLIČNIK

all grenka detelja raste ob vodah in po zamočvirjenih travnikih. Dolga, valjastočlenkasta, 1 do 1½ cm debela korenika se plazi v blatu in prehaja v 15—30 cm visoko steblo, katerega vrh poraščajo precej na gosto nežni cveti. Cvetov je navadno 10—20. Venec je bel ali nekoliko rdečkast in narezan na pet rogčev, ki se vihajo nazaj. Odnotraj je venec kodrast. Prašnikov je pet; prašnice so izprva rdeče, potem pa preidejo v vjoličasto barvo. Plodnica je jajčasta in dozori v mnogosemnsko glavico. Čašica je nacepljena v pet rogčev.

Mrzličnik ima zgolj pritalne liste z dolgimi peclji in strojnato ploskvijo. Listki so jajčasti, celorobi, pernato žilnati ter večji, sočnejši in trši nego pri travnati detelji. Duha nimajo nikakega, pač pa so jako grenkega okusa. Iz njih prireajo dandanes izmako za izboljšanje prebave, svoj čas pa so jih rabili tudi za tečenje mrzlice, kakor kaže ime rastline.

Liste nabiramo meseca maja in junija. Sušimo jih v senci. Peclje porežemo prav na kratko.

Mrzličnik raste ponekod v taki množini, da ga lahko kosimo in potem doma odberemo zdrave liste za sušenje. V mlakuže in ob vodah ga lahko nasadimo, da kose koreniki potisnemo v blato.

Misli

Srce je storilec, razum sodišče.

Samo slabč se veseli, kadar se močnejši pred njim poniža.

Zadovoljnost je veselje nad lastno srečo, noščljivost pa jeza nad srečo sočloveka.

»Bil je v Ameriki. Lani se je vrnil od tam, s polno glavo misli o naseljevanju. Toda v to reč ne vtaknem svojega denarja, čeprav me bo še tako spretno nagovarjal. Piše mi, da ima neko prošnjo do mene. Gotovo bo šlo za kaj takega.«

Zdaj sem vedel, kar sem hotel vedeti. To je torej tisti Natanael Gore, ki je bil napisal »Dnevnik enega leta«. Na dan njegovega prihoda sem prišel umiti in počesati točno ob času večerje v jedilnico.

Natanael Gore je bil človeček visokega čela in naprej štrleče bradice. Lasulja ni bila negovana, perilo pa je imel fino in snežnabelo. Govoril je s počasnim, mirnim glasom, smehljal se je z zadržanim nasmeškom in dokler mu nisi od blizu pogledal brade in svetlih, živih oči, ti je bilo težko spraviti v sklad tega človeka s pisateljem slavnega »Dnevnika«, ki je kljuboval tolikim hudim nevarnostim in ušel tolikim preganjanjem.

Govoril je z menoj kakor da sedi pred plemenitaševim sinom in dedičem, in prav boječe sem mu pripovedoval — saj nisem bil vaje razgovorov z odličnimi možmi, — da sem bral njegovo knjigo. To ga je veselilo in bi se bil gotovo še rad pogovarjal z menoj, da naju ni zmotil oče z nejevoljnim pogledom in opombo, da je večerja na mizi. Za mizo smo malo govorili, vendar sem trdno sklenil, da se po večerji ne dam odsloviti. Tako sem se torej — kar najmanj vzbujajoč pozornost — namestil na nizkem stolčku v oddaljenem kotu velike sobe, nadejaje se, da bom izvedel, kaj pač Natanael Gore želi od mojega očeta. Pogovor je res prihajal do mene in sicer izmenoma zdaj kot šepetanje, zdaj kot glasno bobnenje, bodi že, da je govoril gost ali moj oče.

Slišal sem Gorejeve besede: »Mnogo bi mi bilo do tega, da bi obema preskrbel zatočišče. Seabrook mi je pogosto koristil in mi je bil vedno na razpolago s svojo občudovanja vredno učenostjo. Seveda je čudak, in ker se naklanja katoliški cerkvi, kakor je to danes vsakomur znano, ima v teh časih zares težko življenje. Moral se bo zateči na deželo, in pri tem sem se takoj spomnil vas. Ali bi jima mogli nuditi tu pri vas zavetišče?«

»Njima? Govorite v dvojini?«

»Seabrook ima mlado, jako čedno hčerko. Tudi iz tega izvirajo težave. Bojim se, da spodobnost v Londonu ni na boljšem kakor je bila včasih, ko sva bila midva mlada, prijatelj moj. In dekletu prihaja pogosto jako žalostno in potrto domov, ker jo nadlegujejo. Bil bi šrečen, ako bi vedel, da sta oče in hči na varnem v tem ljubkem,

mirnem kraju, daleč od predsodkov množice, tudi daleč od zaljubljenih mladeničev, ki imajo preveč prostega časa.«

»Dekle je mlado in čedno, pravite?«

Začutil sem pohotno naslodo v očetovem glasu in prav nič nisem bil presenečen, ko je zdaj nadaljeval: »Seveda bi mi bilo lahko, najti obema kako hišo ali jo dati sezidati, ako je treba. Naj malo pomislim... Da, res, kolikor vem, je ta čas prazna hiša zgoraj v gozdu, kjer je prebival stari Madge. Tihotna je in dovolj od rok — tudi za takega čudaka s čedno hčerko. Naročil bom svojemu upravniku, da da popraviti streho in napraviti nova vrata. Mislim, da pač ne boste prezahtevna.«

»Zares ne! Vedel sem, da me ne boste pustili na cedilu, Ollenshaw! In če bi vam lahko kdaj izkazal uslugo, vas prosim, nikar ne pozabite, da sem vaš dolžnik.«

»Res ni vredno truda, da govoriva o takih ničevostih,« je odvrnil moj oče s tistim prisrčnim glasom, zaradi katerega se je tako priljubil ljudem, do katerih mu je kaj bilo. »Nu, in zdaj, ko je to opravljeno, popijva kozarec vina, prijatelj Gore! Nato pa, ako vam je po volji, lahko napraviva sprehod do hišice, ki jo imam v mislih. Krasna mesečna noč je.«

Pila sta in ko sta kmalu nato odšla iz hiše, sta bila videti oba jako zadovoljna; moj oče je v duhu gotovo že videl zalo naslednico Helene Flowerjeve, dočim je bil njegov gost prepričan, da je našel svojima varovancema varno pribežališče.

Pozno zvečer, ko je že vsa hiša spala, sem se prikradel do sobe, v kateri je nočeval Natanael Gore in sem nalahko potrkal na vrata. Za trenutek je bilo vse tiho in že sem nameraval po prstih oditi, ko so se vrata odprla. Gospod Gore, ki je bil že odložil lasuljo, da se mu je gola glava bliščala v siju sveče, mi je potihlo ukazal, naj vstopim. Opazil sem, da se še ne spravlja v posteljo. Ogrnil se je s plaščem, da bi se obvaroval mraza, ki je vladal v sobi; na mizi pred kaminom, kjer je ogenj že pogasnil, je bil razložen čist papir, črnilo in peresa.

»Ko sem dvakrat rekel 'naprej', pa se ni nihče oglašil, sem že mislil, da bi me rad obiskal rodbinski strah,« je dejal smeje se, mi ponudil stol in tudi sam sedel k mizici pred kaminom.«

»Jaz sem le rodbinski pohabljenec,« sem dejal, ne brez grenkobe v glasu.

(Nadaljevanje)

DOMAČE NOVICE

* **Vodnikova družba svojim gg. poverjenikom in članom:** Družba je razposlala gg. poverjenikom nove nabiralne bloke in pole s prošnjo, da naj poberejo pri svojih članih letošnje članarino in stroške za ekspedicijo knjig. Vodnikova družba bo izdala letos dve knjigi in sicer Vodnikovo pratio za leto 1944 v običajni obliki in obsegu kakor dosedaj in pripovedno knjigo pisatelja Ivana Matičiča, močno pisano povest iz kmetkega življenja »Petrinka«. Povest bo obsegala 13 do 14 tiskovnih pol. Članarina znaša 24 lir, vezava v platno za vsako knjigo 12 lir, stroški ekspedicije pa lir 1.50, odnosno lir 3.50. Letošnje knjige izidejo s koncem novembra. Rok za nabiranje članov poteče z 10. novembrom. Ohnovite članarino! Priglasite se čimprej v krog Vodnikovcev!

* **Keristen in vsestranski pouk** našemu kmetovalcu in vrtninarju nudi »Kmetovalec«, glasilo kmetijske družbe v Ljubljani. Prejeli smo dvojno številko (7. in 8) ki je izšla 31. avgusta. Kakor po navadi, ima poučne članke iz vseh panog našega kmetovanja. Uvodnik govori o rastlinskem življenju in poljedelski praksi. Nato sledi pouk, kako si pripravimo oplemenjeno seme kوزه. O pridelovanju sončničnega semena za setev govori tretji članek. Zanimivo je poročilo o poskusih z italijanskimi pšeničnimi sortami. Naslednji članki nas pouče o negi posevkov, o pravih žetvi, o sestavi in hranjivosti sadja, o pridelovanju okusnega vina iz robidnice, o pravilnem ravnanju za volno pred striženjem in po njem, o pomenu vode za živalski organizem in o napajanju. Zanimivosti iz živinoreje, pouk o saskih pri svinjah, odlomek iz našega zemljiškega prava, borba proti razširjanju škodljivca mrčesa v gozdovih ter kratka navodila, ki so vsestransko poučna, zaključujejo to dvojno številko, ki je, kakor vse prejšnje, opremljena tudi z raznimi slikami.

* **Letošnja kopalna sezona** je bila dolga in prav povoljna. Ze sredi maja, ko se je ozračje ogrelo do 25° C, so se začeli ljudje sončiti in kopati na prostem. Druga polovica maja, ves junij, julij in avgust so bili meseci, ki so bili kopalcem zelo naklonjeni s sončnimi in jasnimi dnevi. Bilo je nad 80 vročih, lepih in za kopanje zelo ugodnih dni. Ljubljancani so izkoristili vsak ugoden prostor od vodah, kjer so preživljali proste ure, počitnice, dopuste, nedelje in praznike. Poleg kopanja in sončenja so se zabavali z raznimi igrami pa tudi s kuho in pečenjem. Sezona je potekla brez kakih hujših incidentov, niti ni bilo večjih tatvin, ki so sicer ob kopanju v navadi. Zal pa je bilo nekaj žrtev, ki so utonile. Tudi v septembru se kopalna sezona še nadaljuje, saj je bilo preteklo nedeljo še vedno toplo kakor se za poseljavajoče vroče poletje spodobi. Živo srebro se je namreč dvignilo še vedno na 26,7° C. Vendar dobiva priroda vedno bolj jesensko lice in polaganoma se bomo morali posloviti tudi od kopalšču.

* **Toča v Skocijanu in na Turjaku** je razsajala ob hudem neurju v petek popoldne, 3. t. m. Nič ne pričakoval, da bodo črni oblaki, ki so se popoldne nakoničili za Ahcem, prinesli s seboj to nesrečo. Saj sicer jasni dan ni bil vroč in soparen. Nevhita z dežjem se je razdivjala daleč naokrog, toča pa si je izbrala s svojo umikajočo nito Skocijanska in turjaška polja. Podača je okrog četrt ure in jo je bilo za ped na debelo, tako da je bilo vse belo, kakor da je snežilo. Zrna, čeprav le za lesnik debela, so padala v vetru z vsa silo in uničevala pridelek razen krompirja. Ajda, ki je lepo kazala, je toča sesekala na bilke, da so njive kakor pokošene. Proso, ki je prav za prav zorelo, strli v zrak prazno bilje. Koruza je razcefrana, storži odprti, in ne bo v redu dozorela. Tudi zelje in repa sta uničeni. Velika škoda je po sadovnjakih. Drevesa so brez listja in imajo le redke plodove, ki ne bodo dobro dozoreli. Grozdje, ki ga sicer tod ni veliko, je tudi uničeno.

* **Tridnevno deževje**, ki je nedavno obiskalo novomeško okolico in druge novomeške pokrajine je dvignilo vode. Krka je preplavila vse nižje ležeče predele in tudi potoki so zelo narasli. Zlasti je nagajala Temenica. Nekateri mlini so bili zaliti, najbolj prizadete pa so bile njive in gozdovi ob vodi. Vendar posebne škode ni bilo, ker je dež po treh dneh in treh nočeh ponehal in se je tako ustavila grozeča povodenj, ki so se je prebivalci ob Krki zelo bali.

* **Sentjakobska župnija** v Ljubljani je prejšnjo nedeljo lepo sprejela svojega novega župnika dr. Janka Arneja. Pred glavnim vhodom v župno cerkev ga je pozdravila farna duhovščina in razni zastopniki. Po pozdravnih pesmi je stopil novi župnik v cerkev, ki je bila lepo okrašena. Po klicanju sv. Duha je govoril arhidiakon g. dr. Kläner. Cerkev je bila polna. Ob številni as-

stenci je potem župnik opravil slovesno mašo, pri kateri je sodeloval pomnožen pevski zbor z orkestrom. Na koncu je župnik zapel zahvalno pesem.

* **Na pragu novega šolskega leta** smo brali naslednje razmišljanje: Staršem se danes ni treba bati za bodočnost otrok. Važno je le, da jih pravilno usmerijo. Nesmiselno in škodljivo je siliti otroka, ki ni rojen za študij, k nadaljnemu posecanju šol, ko bo lahko dosegel mnogo bolj polcčaj v rokodelstvu, obrti, trgovini ali industriji. Otrok sam ne odloča o svoji bodočnosti. Starši naj s pomočjo šolskega opazovanja ter po sodbi strokovnih učiteljev in profesorjev in na podlagi otrokovega veselja za razna dela ugotovijo, kaksne so otrokove naravne sposobnosti, ki jih bo lahko razvil najbolje v svojo korist in v korist družbe. Posebno opozorilo velja staršem, naj dolžnosti do šolske izobrazbe svojih otrok tudi v vojnem času ne jemljejo prelahkomišjeno. Izobrazba je najboljša, najlepša in najbolj trajna dola.

* **Smrtna nesreča mladega fanta.** Na tragičen način je umrl 23 letni Janez Žnidaršič, po domače Lovrekov iz Dolenje vasi pri Cerkljani. Z dvema bratoma je bil odšel v gozd Javornik, kjer so naložili voz drv. Ko so peljali po Ušivi loč, kakor se imenuje del jezera, so se pričela kolesa udirati v jezersko blato. Vsi trije so konjem pomagali, da bi potegnili voz iz blata. Janez je bil pri prednji ročici. Nenadno so konji potegnili vstran in že se je voz prevrnil, žal tako nesrečno, da je Janeza pokopal pod seboj. Ročica mu je zlomila tilnik, teža voza pa mu je tako močno stisnila glavo in prsi koš, da je bil nesrečnež po nekaj trenutkih mrtev. Prišli so še drugi vozniki in hiteli razkladati drva, misleč, da bodo nesrečneža vendar še rešili. Toda pritisk ročice in voza je bil smrten. Mrtvega Janeza so naložili na voz in ga odpeljali domov. Žalosten je bil prizor, ko so materi v teku treh let pripeljali že drugega mrtvega sina. Pred tremi leti je namreč na še strašnejši način umrl njen prvi sin France. Z družino sočustvuje vsa okolica.

* **Smrtno se je ponesrečil** 7. septembra Jernej Cundrč, bivši strokovni učitelj v Ptujju, doma pa v Gorjah pri Bledu. Zadnji dve leti je živel pri sestri v Ljubljani. Zaradi lepega značaja je bil splošno priljubljen.

* **Dražbe nepremičnin** so letos precej redke. Okrajno sodišče v Ljubljani prejema zelo malo predlogov za uvedbo dražbenega postopka proti dolžnikom, ki so lastniki kakih nepremičnin. V prvem polletju je bilo stavljenih le 7 predlogov za nove dražbe. Pri vseh teh dražbah je šlo za terjatve v celotnem znesku 39.300 lir, v enem primeru pa za staro terjatve 200.000 din. V istem času je bilo stavljenih 74 dražbenih postopkov zaradi terjatev v skupnem znesku 348.286 lir in 7 postopkov zaradi 43.425 din. Objavne deske na ljubljanskem okrožnem sodišču zdaj le redko kdaj razkazujejo kak dražbeni razglas.

* **Iz Novega mesta v Ljubljano** se je priselil prof. dr. Ciril Ažman, ki je 31 let poučeval verouk na novomeški gimnaziji. Bil je v Novem mestu zelo ugleden. Pred 40 meseci ga je bolezen prisilila, da je zaprosil za vpokojitev.

* **Ajda na Dolenjskem** letos zelo dobro obeta. Kmetje so je dosti posejali. Izprva so se zaradi suše bali, da bo pridelek slab; ko pa je dež namočil zemljo, je ajda krasno vzcvetela in dajala čebelar obilno pašo. Ako bo ob ugodnem vremenu ajda lepo dozorela, se bomo tudi v Ljubljani letošnje zimo lahko večkrat posladkali z močno zaželjenimi ajdovimi žganci.

* **Kaj moraš vedeti o ljubljanskem tramvaju?** Prvedsem to, da se vstopa zadaj, izstopa pa spredaj. Kdor se proti temu predpisu pregreši, ga mora sprevodnik legitimirati in naznaniti upravi cestne železnice, ki ga prijavi policiji. Tam je tak potnik kaznovan z najmanj 50 lir globe, poleg tega mora plačati 16 lir kolkov in pristojbin. Razen tega mora že v vozu plačati sprevodniku 5 lir globe za napačno vstopanje ali izstopanje. Skupno torej 71 lir. Dosti je že bilo kaznovanih, zato se vsi potniki, zlasti tudi oni z dežele, opozarjajo, da ima tramvajsko uslužbenstvo v Ljubljani najstrožje naročilo, naj vsakega, ki se ne ravna po predpisih, takoj legitimira. Torej se enkrat: vstopajte pri zadnjih, izstopajte pa samo pri sprednjih vratih!

* **Tatovi električnega gradiva** so se pojavili zlasti po cerkvah in tudi po zasebnih hišah v Ljubljani, pa tudi na deželi. V Ljubljani legitimirajte vsakega, ki se izdaja za mestnega uslužbenca. Ako nima izkaznice, ga izročite policiji.

* **Razkrinkan tat kolesa.** Letos 22. maja prav zarana je prinesel neznan človek ključavnicečarskemu mojstru Breskarju v Ljubljani moško kolo, ki je bilo zadaj zaklenjeno s kolesarsko ključavnico. Neznanec je poprosil mojstra, naj bi mu ključavnico odprl. Ker pa je dajal sumljiva pojasnila, ga je mojster odklonil. Kmalu nato je prišel k mojstru stražnik Jože Vrečar, ki je povpraševal, če ni kdo prinesel zaklenjenega kolesa.

Stražnik Vrečar je namreč imel tisto jutro službo in je s seboj vzel svoje kolo ter ga prisionil k trafikli pri trimostju in ga zaklenil, da bi se po končani službi spet odpeljal domov. In že mu je nekdo kolo izmaknil. Stražnik je brž sam začel s poizvedbami. Od Breskarja dalje je zasledoval tatu, ki je nesel kolo in ga je aretiral. Mož je te dni prišel pred kazenski senat. To je 40letni mlarski mojster Zdravko P. iz Železnikov, ki je bil zaradi tatvine že dvakrat sojen. Zdal so ga obsodili na 5 mesecev strogega zapora.

* **VELIKE POVEČANE FOTOGRAFIJE** po vsaki sliki izdeluje lično in solidno foto BEM, LJUBLJANA, Wolfova 6.

PO SVETU

× **Nemški oskrbovalni vlak.** Revija »Vojaška uprava«, ki jo izdaja nemško vrhovno vojaško poveljništvo, objavlja prvič podatke o organizaciji preskrbovalnih vlakov za čete in predvsem za ranjene vojake. Ta način preskrbe vojaštva, ki ga v ostalem vršijo že okrepevalnice po kolodvorih in ambulante kuhinje v vojaških vlakih, pride predvsem v poštev v zasledenih vzhodnih pokrajinah, kjer doslej ni bilo mogoče urediti stalne prehranjevalne službe za vojsko. Vsak tak vlak je najpriladnejše opremljen in lahko prehrani veliko število ranjencev in bolnikov. Kadar teh ni, so njegovi gostje tudi drugi vojaki, bodisi na poti v službene kraje in kjer nimajo možnosti prehrane. Vsak vlak take vrste lahko razdeli na dan nad 15.000 obrokov jedi in pijače ter povrh še 4500 zavojev popotnice za vojake, ki odhajajo na dopust.

× **Poraba zavrženih stvari.** Posebno pereče vprašanje utegne v prihodnjih desetletjih postati poraba zavrženih nekoristnih reči, ki jih v industriji po navadi imenujejo škartirano blago. Kemična industrija bo skušala predelati in izrabiti do najvišje možne meje vse tvarine, ki zaradi nehigieničnosti in drugih ozirov nimajo sedaj nobene veljave, kakor so na primer blato, kuhinjski odpadki, kože in semenja sadja in zelenjave itd. Morebiti bo industrija znala v bodoče oskrbovati potrošnike z izdelki, ki bodo lepi in čedni, čim bodo tovarne dobile na razpolago zadosti teh »surovin«. Pa tudi zrak je pomembna surovina: poleg dušika, menijo tehniki, bi se dal iz zraka pridobivati tudi plin helij, in sicer v velikih količinah. Kemija dela čudeže in danes se nihče več ne čudi, da se iz premoga pridobiva bencin in se izdeluje sintetični gumij in da se iz mleka, iz lesa in iz stekla delajo tkanine. Zato se utegne dogoditi, da bodo tudi iz odpadkov ter zavrženih predmetov začeli pridobivati nove snovi. Gospodarstvo držav, ki nimajo veliko surovin, vidi v kemiji mogočno vedo, ki zna posredovati pridobivanje mnogih »surovin«. Čim več iznajdb je pokazala moderna kemija, tem bolj se zdi, da se odpirajo še veliko večje možnosti.

× **Oče s 125 leti.** Italijanski časniki poročajo o 145-letnem Mowouhafattu iz Belgijskega Konga, ki je še pred 20 leti dobil sina. Sinov je imel 100; od teh jih živi še 70. Najstarejši sin ima 70 let, najmlajši 20. Poročil se je 14-krat; šest njegovih žena še živi. Živijo pri svojih sinovih, ki jih vzdržujejo. Vsi njegovi sinovi bivajo v istem kraju, kjer živi oče, ali pa v okolici. Vsakdo od njih prispeva toliko za očeta, da mu je zagotovljeno gosposko ter udobno življenje, saj je njihov 145-letni oče slep in ne more več delati. Je pa še zelo čvrst, ima odličen apetit, vendar uživa po večini brezmesno jed. Vsak dan se okopje v topli vodi in si privoščil v izdatni meri pivo. Prof. Thornaent, ki je več let raziskoval Belgijski Kongo, je ugotovil po določenih okoliščinah, da je Mowouhafatte zares 145 let star. Ugotovil je namreč, da se je Mowouhafatte rodil istega leta, ko je bil rojen znan rodovni poglavar. Za slednjega pa je izkazano, da se je rodil leta 1798.

× **Kadar se ruši zidovje.** Iz Nagybanje na Madžarskem poročajo o nenavadni nesreči. Balkon se je podrli, ko je nanj stopila žena veletrgovca s sadjem Andreja Steinfelda. Žena je obležala mrtva, mož pa ima smrtonesvarne poškodbe. — Grozljiv doživljalj ima za seboj neka gospa iz mesta Nassau. Ko se je zvečer kopala v kadi, je začelo okoli nje vse pokati in že se je sesul strop. Ruševine so padle v kuhinjo. K sreči so tramovi na katerih je bila kad vzdržali in se je kopalnica rešila. Seveda pa je prestala mnogo strahu. Ker v kuhinji ta čas ni bilo nikogar, je škoda samo na pohištvo.

SMEŠNICE

RADIO

Sinko: »Dedek, kaj pa ste imeli prej, ko ni bilo radia?«

Stari oče: »Mir, dragi sinko, mir smo imeli.«

***

OTROSKA

»Ti mamica, očka pravi, da mi je štoklja prisnela brata. Naš očka pa res vse verjame!«

DOBER SVET

Prva prijateljica: »Ti veš, oni gospod me zasleduje že ves čas. Kako bi se ga rešila?«

Druga prijateljica: »Idi pred kako draguljarno in glej v izložbo.«

PRI SPOVEDI

»Torej ti še nisi nikdar grešil,« je rekel župnik 14-letnemu spovedovancu.

»Ne!«

»Pomislil malo, ali nisi morda svojega šparovčka obrnil in poskušal z nožem kovanec izbežati?!«

»Ne, toda misel je pa dobra.«

KAJ JE PRAV?

Mojster delavcu, ki prenaša deske: »Zakaj neseš samo eno desko naenkrat? Si prelen, da bi vzela dve? Vidiš, oni tam nese dve!«

Brihtni delavec: »Je pa le oni prelen, da bi dvakrat šel, zato vzame dve naenkrat!«

NA LETOVISCU

Zena piše možu z letovišča: »Dragi, tako sem srečna, 14 dni sem tu, pa sem že za polovico shujšala. Kako dolgo naj še ostanem?«

Mož odgovori: »Še 14 dni.«

URADNA VLJUDNOST

Neka šilnosa dama zabuhlega obraza pride v pisarno in želi govoriti s šefom. Najmlajši uradnik sporoči njeno željo ravnatelju.

»Ali je lepa?« vpraša ravnatelj.

»Da, zelo lepa je.«

»Prosim, naj vstopi!«

Ko je dama spet odšla, se šef hudomušno obregne ob mladega uradnika: »Takim pravite vi: zelo lepa?«

»Mislim sem, da je vaša žena!« je v zadregi zamrmral mladi mož.

»Zadeli ste!« je še hudomušneje mienil ravnatelj.

MOŠKI SO KRIVI!

— Strašno, Marjana! Vsakih osem dni imaš drugega ljubimca.

— Mar sem jaz kriva, da so moški nezvesti!

TESTAMENT

Jurač: »Ali si že napravil testament?«
Lovrač: »Že. Vse svoje premoženje prepustim zdravniku, ki mi reši življenje.«

NOČ IN DAN

Ob koncu filma, ko zasije v dvorani luč, se obrne neka gospa k svojemu sosedu in ga na videz vpraša:

»Kako ste me vendar mogli ves čas med predstavo gladiti po vratu?«

Sosed ji vljudno odgovori: »Prav imate, zdaj ko je svetlo, tudi jaz tega ne razumem.«

NUJNA POMOČ

Mihec prileti kakor burja k zdravniku: »Prosim vas, gospod doktor, pridite hitro k nam. Vrata so se zaloputnila pa jih ne morem odpreti!«

»Tedad moraš h ključavničarju, jaz se na vrata ne razumem!«

»Da, ali očetov prst je tudi med vrati...«

NIČ POSEBNEGA

»Ali ste videli na svojem obhodu kaj posebnega?« vpraša starejši strožnik mlajšega, ki se je pravkar vrnil z obhoda.

»Ne, nič posebnega. V Veliki ulici je padel neki mož iz šestega nadstropja na cesto in mrtev obležal.«

»Kaaaaj? In vi pravite, da niste videli nič posebnega!«

»Nekaj posebnega bi pač bilo, če bi bil mož ostal živ!«

NAGLICA

»Minka, hitro se en poljub, potem moram oditi!«

»Dobro — toda hiti, dragi, oče pride čez eno uro domov!«

Križanka st. 29

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1. del viaka, 9. naša domovina, 17. zemeljska utrdba, 18. pritok Save, 20. žito, 21. vojaška moštvena edinica, 22. del rastline (1) je 1. črka), 24. veznik, 25. nudobna, 27. španski spornik, 28. naravna prometna ovira, 29. nežid, 31. razdražen, nespokojen, 34. naravna merska enota, 35. sportna disciplina, 36. število, 38. nedoločni zaimek, 39. živalski glas, 40. žensko ime, 41. število, 42. s plinom napolnjeno telo, 44. uspeh rasti, 45. predmet, snov predavanja, naloga, članka (tujka), 47. stara beseda za pivo, 48. grška črka, 49. pripadnik evropskega naroda, 51. posebno stanje vode, 52. kazalni zaimek, 54. spada k lesni industriji, 55. paket, zavitek, 56. del obraza, 57. pritok Donave, drevo, 59. predlog, 60. šop slame, 62. osebni zaimek, 64. francoski spolnik, 66. v pegi, 68. bedak, neumnež, 70. glasbilo, 72. značilnost pesmi, 74. kratka za označbo starosti, 75. gibanje vode, elektrike, 77. otok med Anglijo in Irsko, 78. moško ime, 80. pritrilnica, 81. srbohrvatski kazalni zaimek, 82. nekdanja slovenska založba, 84. zakonit, 86. zanimiv, privlačen, razburljiv, 88. organ javne varnosti, 89. izraz pri kvaritju, 90. oče, 91. pol okna, 93. pomanjkanje stiska, 94. svetopisemska oseba, 95. vrsta psa, 97. patriarh, praded, 99. pregovor, 100. diktirati, velepati, 101. Albanci.

Navpično: 1. kraj ob progi Ljubljana-Postojna, 2. neroden, tog, 3. šaljivec, 4. mamilo, 5. del kolesa, 6. orožje, 7. azijska visoka planota, 8. pol vabe, 10. italijanski spolnik, 11. domača žival, 12. usihajoč, 13. sredi mesa, 14. trščice, 15. cmeravo, solzavo, 16. otok v Donavi pod Beogradom, 19. umetnik, 23. krasna, zala (srbohr. iz je ena črka), 25. sestavljena snov, 26. mesto v Rumuniji, 28. grška črka, 30. vse, 32. število, 33. medmet, 34. gora v Posavju, 37. jezen, besen, 39. sladka jed, 42. imovit, 43. pripadnik evropskega naroda, 45. obrtnik, 46. hunski vojskovođa, 48. zgođen, 50. zločin, 51. slaba zabela, 53. žuželka, 58. odslužen vojak, 60. predstojnik opatiije, 61. zelenjava, 63. del stavbe, 65. vrsta bankovcev, 67. vrsta domačih živali, 69. arabski poglavar, 70. baltško mesto, 71. neoblečena, 73. glej 77. vodoravno, 74. orodje, 76. ko, čim, 78. osebni zaimek (množina), 79. ni dovolj, 81. glasbeno delo, 83. tibetanski svečenik, 84. položaj, 85. deli dnevov, 87. začetek abecede, 89. del rudnika, 92. mrtvoud, 95. predlog, 96. arabski žrebec, 97. sredi moke, 98. del kepe.

***

RESITEV KRIZANKE ST. 28

Vodoravno: 1. Kanade, 6. ano, 9. kravate, 15. oda, 16. opekarna, 19. slla, 20. ko, 21. mu, 22. zrakoplovi, 24. Karol, 26. stene, 28. risanka, 30. Epir, 32. po, 33. harač, 35. Orinoko, 37. Pivka, 38. ev., 39. Ines, 40. strah, 41. Kola, 42. rt, 44. akt,

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
17				18				19	20				21		
22			23	24			25	26	27			28			
29				30		31	32		33			34			
35				36		37	38				39			40	
41			42			43	44			45			46	47	
		48			49		50			51			52	53	
	54				55				56			57			
58		59			60				61	62		63		64	65
66	67		68	69			70	71	72		73			74	
75		76		77			78			79	80			81	
82			83				84			85		86	87		
88					89			90		91	92		93		
94					95			96			97			98	99
100										101					

46. ilo, 47. Ober, 49. tara, 51. ris, 53. ne, 54. migati, 56. ogel, 58. nek, 60. orač, 62. oč, 63. pegavo, 65. imajoč, 68. J. P., 69. ni, 70. Ek, 71. navajen, 73. nemara, 76. vlada, 78. oratar, 79. Reval, 80. krita, 81. prenos, 82. di, 83. ave, 84. Goa, 85. Ivko, 87. kino, 89. in, 90. aiga, 91. ia, 92. Paračin, 93. doma.

Navpično: 1. komat, 2. adut, 3. na, 4. Dore, 5. epa, 6. ako, 7. naprava, 8. orlič, 9. kavarnar, 10.

as, 11. vikar, 12. Ala, 13. Tarent, 14. ro, 17. eksa, 18. nos, 20. klika, 22. znova, 23. in, 25. opora, 27. epilog, 29. kosa, 31. rohneč, 33. Harbig, 34. re, 36. isti, 37. poliči, 39. Italijan, 41. kimono, 43. te, 45. krkon, 47. otekati, 48. rova, 49. te, 50. ananas, 52. so, 53. napravim, 55. apeli, 57. govor, 59. ej, 61. rjava, 64. Ana, 66. Metoda, 67. Cerin, 72. arena, 74. me, 75. Alena, 76. vrag, 77. davi, 80. kol, 81. po, 82. din, 84. ga, 86. ka, 87. ki, 88. od.

Lanišče in laneno predivo

kupuje ali zamenjuje za svoje izdelke tovarna

Motvoz in platno d. d.
GROSUPLJE

Lanišče in predivo pošljite po železnici v Grosuplje